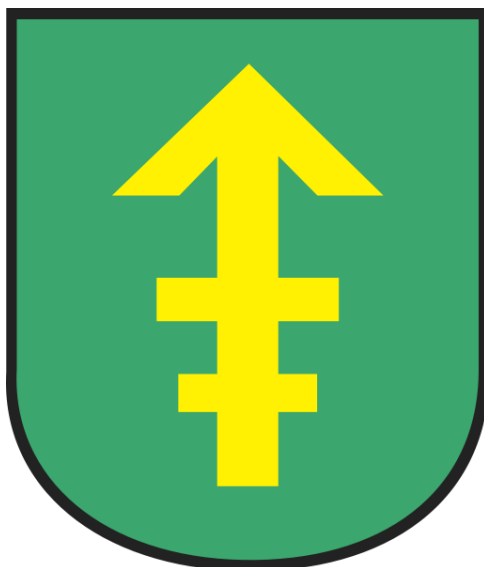

INSTYTUT SZKOLENIOWO - BADAWCZY

**Diagnoza lokalnych problemów
społecznych mieszkańców**

Miasta i Gminy

Krzyż Wielkopolski

Krzyż Wielkopolski 2019

Spis treści

- I. Metryka Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski.
- II. Wprowadzenie do badań.
- III. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży.
- IV. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski.
- V. Badanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- VI. Wnioski i rekomendacje.

I. Metryka Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski

Miasto Krzyż Wielkopolski położone jest w północno - zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie czarnkowsko - trzcianeckim, ok. 110 km od stolicy województwa – Poznania, w pobliżu granicy z województwem lubuskim. Miasto Krzyż Wielkopolski wchodzi wraz z sołectwami w skład Gminy Krzyż Wielkopolski, zajmując obszar około 175 km² i liczy około 8 751 mieszkańców (dane na dzień 31 grudnia 2018 r.).

II. Wprowadzenie do badań

W celu przeprowadzenia diagnozy zagrożeń społecznych na terenie Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski przeprowadzono **badanie ankietowe**, które objęło cztery wybrane grupy mieszkańców: uczniów szkoły podstawowej, uczniów szkoły ponadpodstawowej, dorosłych mieszkańców gminy oraz sprzedawców w punktach sprzedaży alkoholu. Łącznie w badaniu wzięło udział 614 osób. Liczbowy rozkład poszczególnych grup przedstawia tabela poniżej.

Uczniowie Szkoły Podstawowej	Uczniowie Szkoły Ponadpodstawowej	Dorośli mieszkańcy miasta Krzyż Wielkopolski	Sprzedawcy (punkty sprzedaży alkoholu)
332	122	150	10

Celem przeprowadzonych badań była przede wszystkim analiza wybranych problemów społecznych, takich jak:

- problem spożywania alkoholu zarówno przez dorosłych jak i młodzież, dostępność produktów alkoholowych na terenie gminy,
- problem przyjmowania narkotyków przez młodzież jak również ich dostępność na terenie miasta-gminy, opinie i postawy wobec substancji psychoaktywnych,
- zjawisko przemocy w rodzinie, postawy i opinie względem tego problemu.

Poruszona została także kwestia wiedzy odnośnie działań profilaktycznych dotyczących problemu alkoholowego, prowadzonych na terenie miasta. Aby analiza ta była bardziej miarodajna, badaniem objęto różne grupy wiekowe respondentów. Analiza

i interpretacja danych pozwoliła na sformułowanie wniosków oraz rekomendacji względem planowanych przyszłych działań profilaktycznych na terenie Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski.

III. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Zagrożenie dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem, mającym miejsce w dzisiejszej rzeczywistości. Wymaga ono diagnozowania i podejmowania środków zaradczych. Celem podjętych badań, była próba określenia obszaru zagrożenia substancjami psychoaktywnymi młodzieży wybranych szkół oraz rozmiaru badanego zjawiska. Szczególnie uzyskanie informacji na temat obecności substancji psychoaktywnych w środowisku młodych ludzi, ich poczucia zagrożenia oraz doświadczenia w tym zakresie. Pod pojęciem substancji psychoaktywnych rozumiemy substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego używane w celu zmiany stanu psychicznego.

Problematyka badawcza

Problematyka badawcza koncentrowała się wokół zagadnień dotyczących przyjmowania substancji psychoaktywnych, głównie alkoholu i narkotyków, a także ich dostępności na terenie gminy. Respondenci pytani byli także o motywy sięgania po substancje oraz o opinie na temat ich rówieśników

Technika i narzędzie badawcze

Techniką uzyskania materiału badawczego zastosowaną w omawianym badaniu była **anonimowa ankieta audytoryjna**. Jej zaletą jest wysoki stopień standaryzacji oraz możliwość przeprowadzenia w krótkim czasie badania dużej liczby respondentów. Ankietowani byli za każdym razem informowani o anonimowości przeprowadzanych badań, co bardzo ważne w kontekście tematyki badań. Poruszany temat jest trudny, bywa, że młodzież nie chce otwarcie rozmawiać, dlatego ważne jest by respondenci mieli świadomość, że dane wykorzystane będą tylko w kontekście badań.

Kwestionariusz ankiety składa się z 19 pytań. Zgodnie z europejskim standardem badanych zapytano o doświadczenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych w ciągu 30 dni przed badaniem, co jest wskaźnikiem bieżącego używania.

Badana populacja

Grupę objętą badaniem stanowili uczniowie:

- ✓ Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Krzyżu Wielkopolskim
- ✓ Liceum Ogólnokształcącego w Krzyżu Wielkopolskim
- ✓ Zespołu Szkół im. Powstańców Wielkopolskich 1918-1919 w Krzyżu Wielkopolskim

Badanie zostało przeprowadzone na grupie badawczej liczącej łącznie 454 osoby, z czego 73% stanowili uczniowie szkoły podstawowej, a 27% to starsi uczniowie, a mianowicie uczniowie szkoły ponadpodstawowej.

Miejsce i termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w IV kwartale 2019 roku, na terenie szkół w Krzyżu Wielkopolskim.

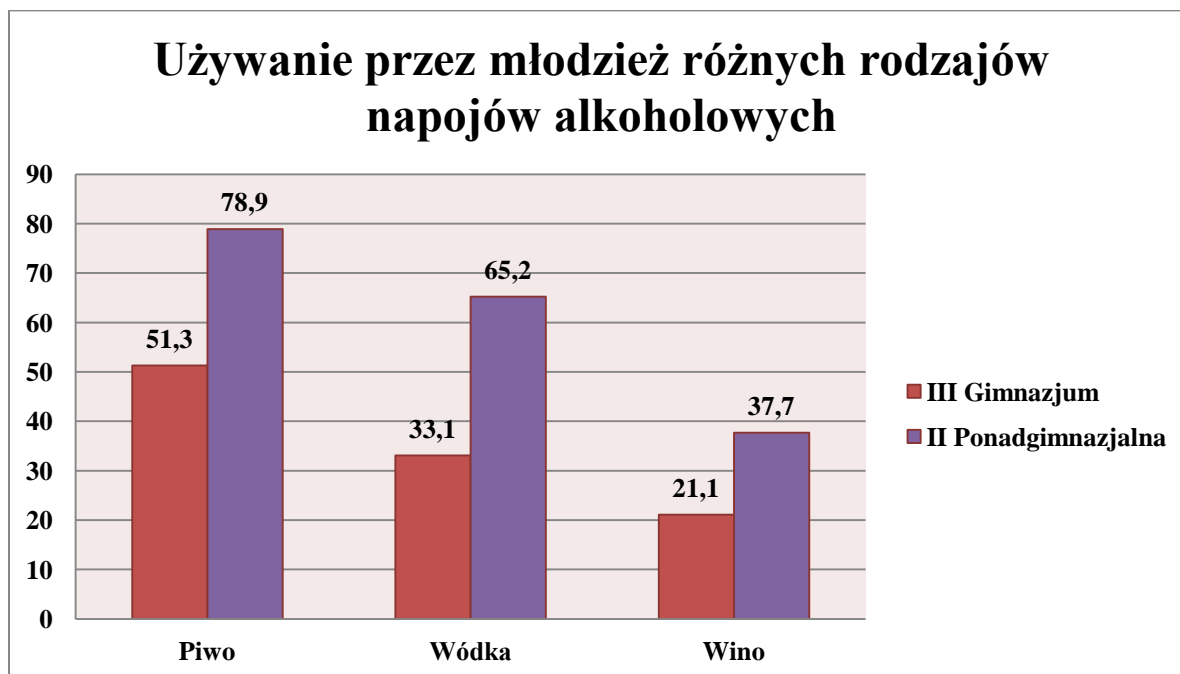
Rezultaty badań

Młodzi Polacy i alkohol

Na wstępie przedstawiamy wybrane wyniki z ogólnopolskiego badania dotyczącego picia napojów alkoholowych przez młodzież - ESPAD - przeprowadzone w 2015 roku. Są to na chwilę obecną najbardziej aktualne badania opublikowane w Polsce (następna diagnoza zostanie opublikowana prawdopodobnie końcem 2019 roku). Objęto nim uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych.

W prezentowanych wynikach badań alkohol okazał się najbardziej popularną substancją psychoaktywną wśród młodzieży, przy czym chłopcy piją częściej niż dziewczęta. Wyniki badań ESPAD wskazują ponadto, że 83,8% gimnazjalistów oraz 95,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych sięgnęło przynajmniej raz w życiu po jakiś napój alkoholowy. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (wskaźnik bieżącego używania) piła 48,6% trzecioklasistów z gimnazjum i 82,3 % badanych siedemnasto – osiemnastolatków.

Dane zebrane w badaniu świadczą, iż najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród młodzieży jest piwo, w dalszej kolejności wódka i wino. 51,3% trzecioklasistów sięgało po piwo, 33,1% po wódkę i 21,1% po wino. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 78,9% piło piwo, 65,2% wódkę, a 37,7% wino w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.

Zaprezentowane dane ilustrują skalę problemu związanego z używaniem alkoholu przez współczesną młodzież. Warto je traktować jako dyrektywę do intensyfikacji działań profilaktycznych w szkołach. Wynika z nich również, iż osoby pracujące z młodzieżą stają w obliczu nowych problemów wychowawczych. Picie alkoholu staje się bowiem zachowaniem powszechnym wśród młodzieży i nie dotyczy on już tylko tzw. trudnej młodzieży i osób dorastających w rodzinach dysfunkcyjnych. Poza tym w okresie ostatnich lat wzrosły wskaźniki picia alkoholu przez dziewczęta, nieznacznie tylko różniąc się od poziomu wskaźnika chłopców.

Młodzież pije z wielu różnych powodów. Najczęściej za przyczynę picia alkoholu uznaje się presję otoczenia i trudność radzenia sobie z sytuacjami namawiania przez

rówieśników. Powodem mogą też być negatywne wzorce prezentowane przez dorosłych. Dzieci od małego patrzą na pijących rodziców i nabierają przeświadczenia, że to nic złego. Na pytanie dlaczego piją, często mówią, że alkohol pomaga im w pozbyciu się stresu i pozwala im zapomnieć o kłopotach w domu lub w szkole. Czasami robią to na złość rodzicom lub nauczycielom. Jest to czasami także forma zachowań autoagresywnych. Pijąc alkohol zyskują pozorne uznanie w oczach rówieśników. Jest to dla nich sposób na uzyskanie akceptacji kolegów i koleżanek. O powody sięgania po alkohol zapytani zostali także nasi młodzi respondenci. Wyniki przedstawimy w dalszej części raportu.

Dla dzieci i młodzieży alkohol wydaje się atrakcyjny, bo uważają, że bez niego nie ma dobrej zabawy. Nie przejmują się zdrowiem, konsekwencjami uzależnienia i problemami, które może wywoływać, uważając że to ich nie dotyczy, a ponieważ brakuje im wiedzy na temat skutków oddziaływania alkoholu na organizm i psychikę człowieka, alkohol zbiera wśród młodzieży znaczne żniwo. Niestety nawet pomimo szeroko prowadzonych działań profilaktycznych oraz prób przekazywania młodzieży wiedzy na temat skutków picia alkoholu, młodzi ludzie podejmują niewłaściwe decyzje.

Znaczący wpływ na sięganie przez młodzież po napoje alkoholowe, zwłaszcza te niskoprocentowe, mają media. Reklamy przekonują, że piwo to napój orzeźwiający, który kojarzy się z zabawą, energią, młodością. Okazuje się, że aż 82% młodzieży uważa, że piwo nie jest alkoholem. Reklamy piwa pojawiające się w czasie największej oglądalności przedstawiają ludzi szczęśliwych, zrelaksowanych, otoczonych przyjaciółmi. Młodzi identyfikując się z bohaterami reklam, chcą spędzać czas podobnie. Browary dążą, by ich wizerunek odbierany był pozytywnie, wbrew zakazowi ustawodawcy sponsorują sport, akcje charytatywne, organizują pikniki i biesiady, po to by przyciągnąć młodego człowieka, chcąc pozyskać nowego potencjalnego konsumenta.

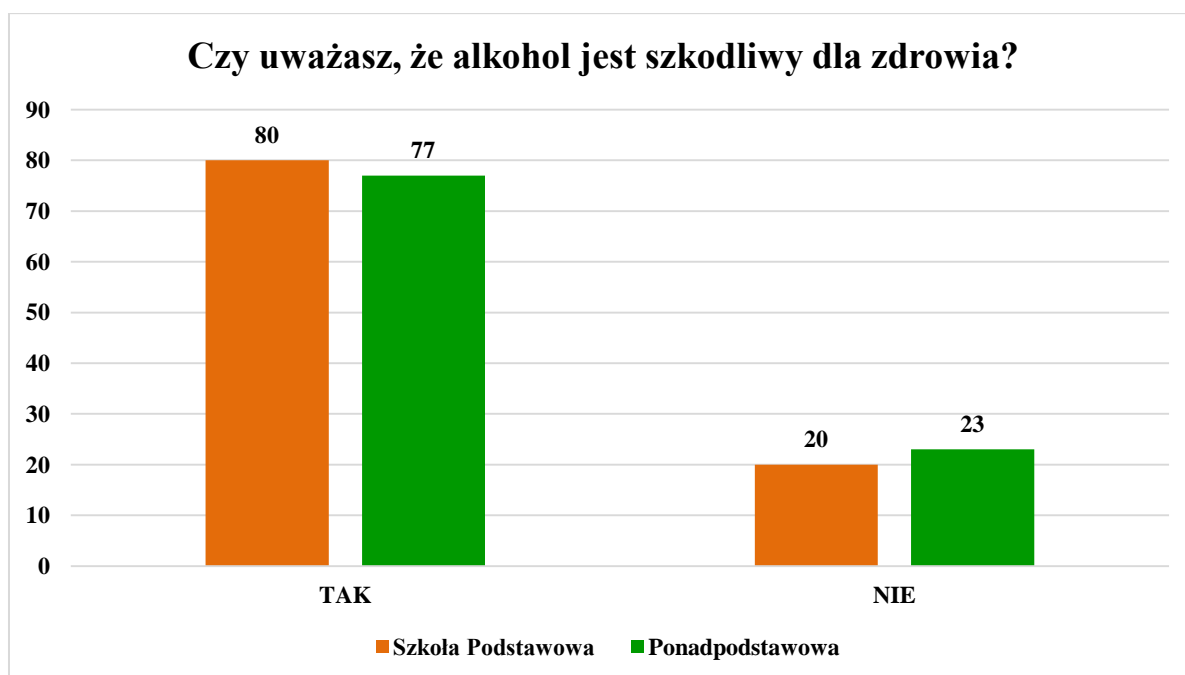
Pojawiły się nowe grupy konsumentów – nastolatki kobiety, które łatwiej przyswajają sobie nowe trunki nie przywiązując wagi do tradycji alkoholowych, są nośnikami nowych wzorów picia. Dyskoteka, koncert, klub muzyczny to miejsca, w których wypada bywać, jest to modne i na czasie, a są one nierozzerwalnie związane z konsumpcją alkoholu.

Młodzież z terenu miasta i gminy a substancje psychoaktywne

Wokół krąży wiele mitów na temat samego alkoholu oraz uzależnienia. Wiele osób, w tym także młodzież, usiłując usprawiedliwić swoje picie, dorabia do tego odpowiednią ideologię. Poproszono zatem młodych ludzi o ustosunkowanie się do stereotypu odnośnie szkodliwości alkoholu niskoprocentowego, który jest szczególnie zakorzeniony w polskiej świadomości społecznej.

Zanim jednak młodzi ludzie odpowiedzieli na pytanie dotyczące owego stereotypu, zostali zapytani o to czy według nich alkohol jest szkodliwy dla zdrowia.

Zdecydowana większość młodych respondentów uważa, zresztą zgodnie z prawdą, że alkohol jest szkodliwy dla zdrowia – taką opinię wyraziło aż 80% uczniów szkoły podstawowej oraz 77% uczniów szkoły ponadpodstawowej. Należy zwrócić jednak szczególną uwagę, że nadal dość spory procent ankietowanych uczniów, bo około 1/5 nie widzi niebezpieczeństwa spożywania alkoholu, co może prowadzić do tego, że młodzi ludzie będą po alkohol sięgać.

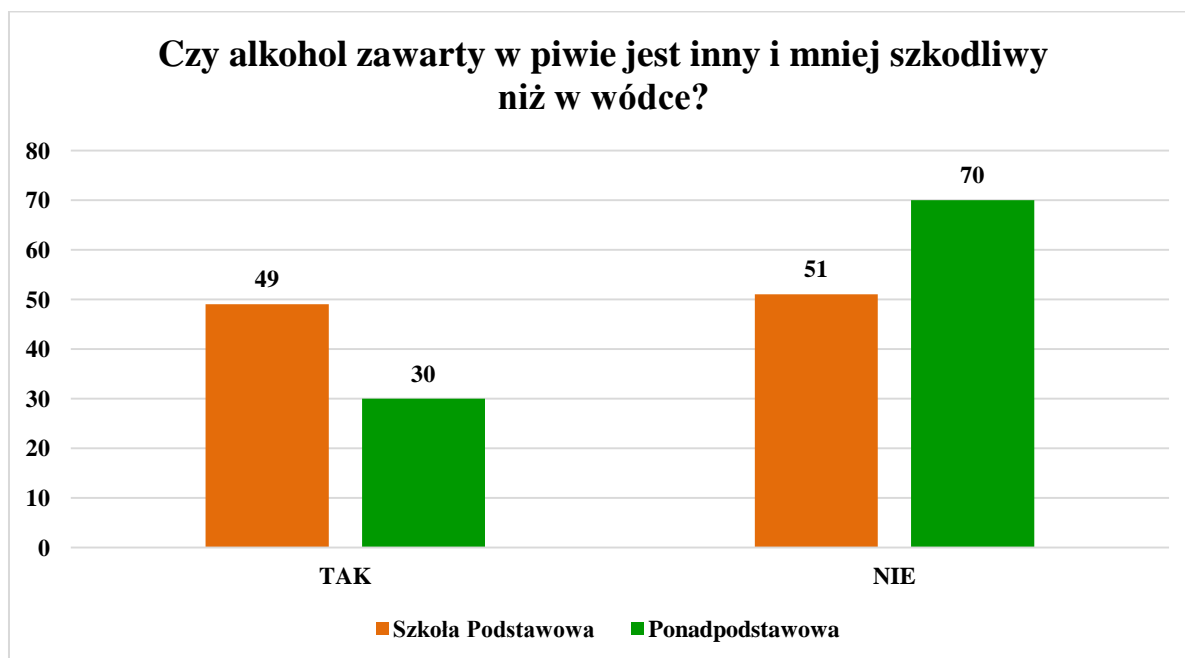

Zapytaliśmy młodych respondentów także o to, czy uważają, iż alkohol zawarty w piwie jest inny i mniej groźny dla zdrowia niż w wódce.

Odpowiedzi młodych ludzi są zbliżone na obydwu stopniach nauki. Za mniej szkodliwy alkohol zawarty w piwie uznaje 49% uczniów szkoły podstawowej i nieco mniej, bo 30% uczniów szkoły ponadpodstawowej. Można mówić o stosunkowo niewielkiej

świadomości wśród badanej młodzieży, stąd też potrzeba przekazywania młodzieży rzetelnej wiedzy na ten temat.

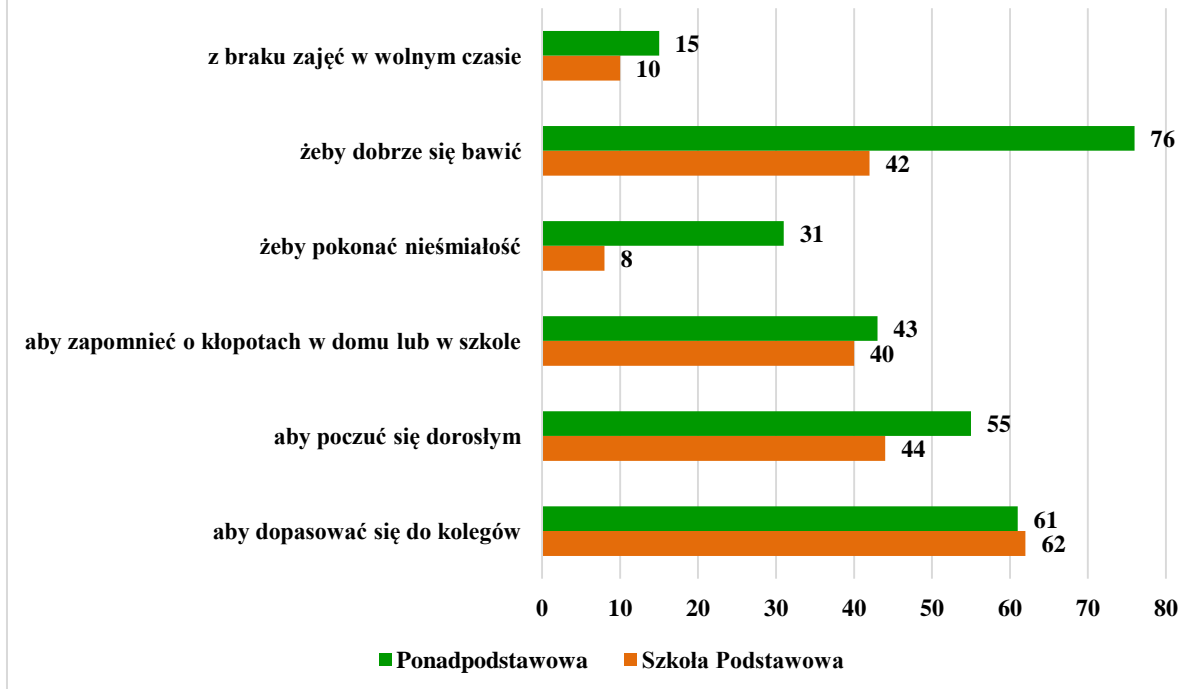

Trzeba w tym miejscu nadmienić, że szkody zdrowotne mogą pojawić się także u osób, które piją tylko i wyłącznie piwo, z czego młodzież bardzo rzadko zdaje sobie sprawę. Wypicie jednej szklanki 250 ml piwa o mocy 5% powoduje wprowadzenie do organizmu takiej samej ilości alkoholu, co wypicie małego kieliszka (30ml) wódki o mocy 40%, lub lampki (100ml) wina o mocy 12%. Alkohol, niezależnie w jakim napoju zawarty, działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy. Ponadto obecnie wiek inicjacji alkoholowej drastycznie się obniżył, co istotnie nadal się obniża, a jak donoszą najnowsze badania przypada obecnie na 12 rok życia, czyli szóstą klasę „podstawówki”.

Nikt nie sięga po alkohol po to, aby mieć problemy. Przeciwnie każdy, kto spożywa alkohol oczekuje korzyści, chce zaspokoić jakieś swoje potrzeby – chce poprawić sobie nastrój, ubarwić szarą codzienność, ułatwić kontakty towarzyskie, zrelaksować się, zapomnieć o problemach. Podobnie jest w przypadku ludzi młodych.

By zgłębić problem zapytaliśmy uczniów dlaczego ich zdaniem młodzież sięga po alkohol. Trzeba zaznaczyć, że respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź na to pytanie.

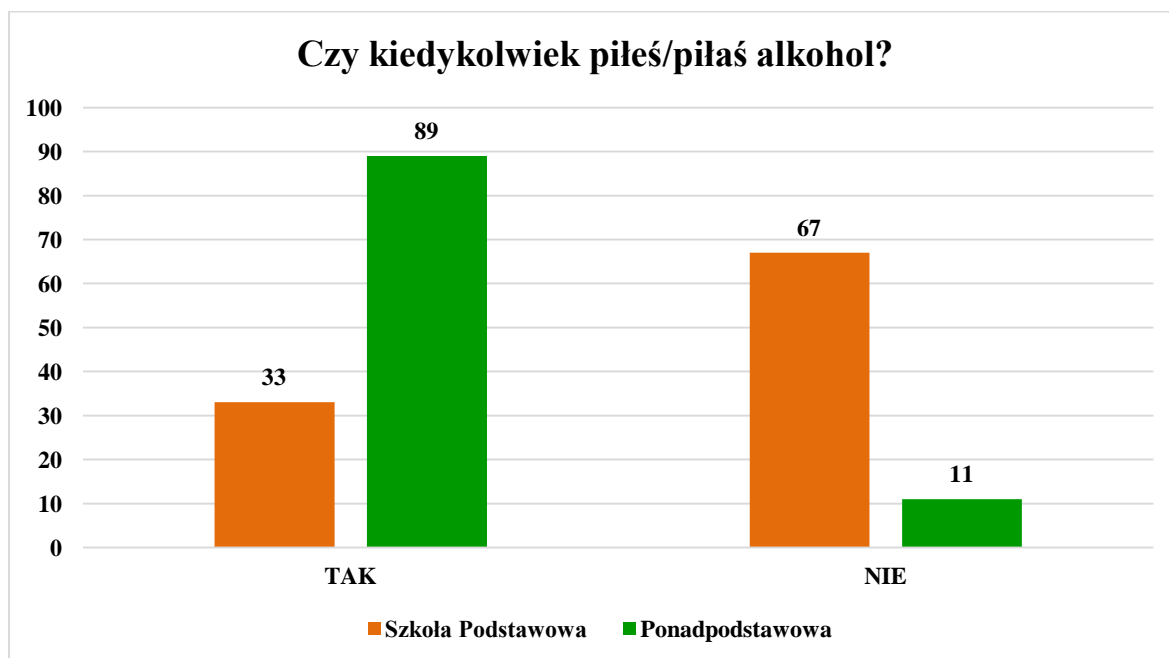
Jak sądzisz, z jakich powodów młodzież sięga po alkohol?

Wśród uczniów szkoły podstawowej najwięcej osób jest zdania, że młodzież sięga po alkohol, aby dopasować się do kolegów – tak twierdzi 62% uczniów. Także spora część starszych uczniów jest podobnego zdania – 61% jako powód podaje chęć dopasowania się do kolegów. Może to świadczyć o tym, że młodzież ma kłopot z radzeniem sobie z presją grupy oraz asertywną postawą wobec sytuacji namawiania przez kolegów/koleżanki do picia alkoholu. Duża część młodych ludzi uważa, że alkohol jest sposobem, by dobrze się bawić – aż 76% starszej młodzieży i 42% uczniów szkoły podstawowej wyraziło taką opinię. O chęci poczucia się dorosłym mówi także duża część badanej młodzieży – 55% starszych uczniów i 44% uczniów szkoły podstawowej. Niestety jest też część młodzieży, która uważa alkohol za sposób na radzenie sobie z problemami w domu czy w szkole – 40% uczniów szkoły podstawowej i 43% uczniów szkoły ponadpodstawowej jest tego zdania.

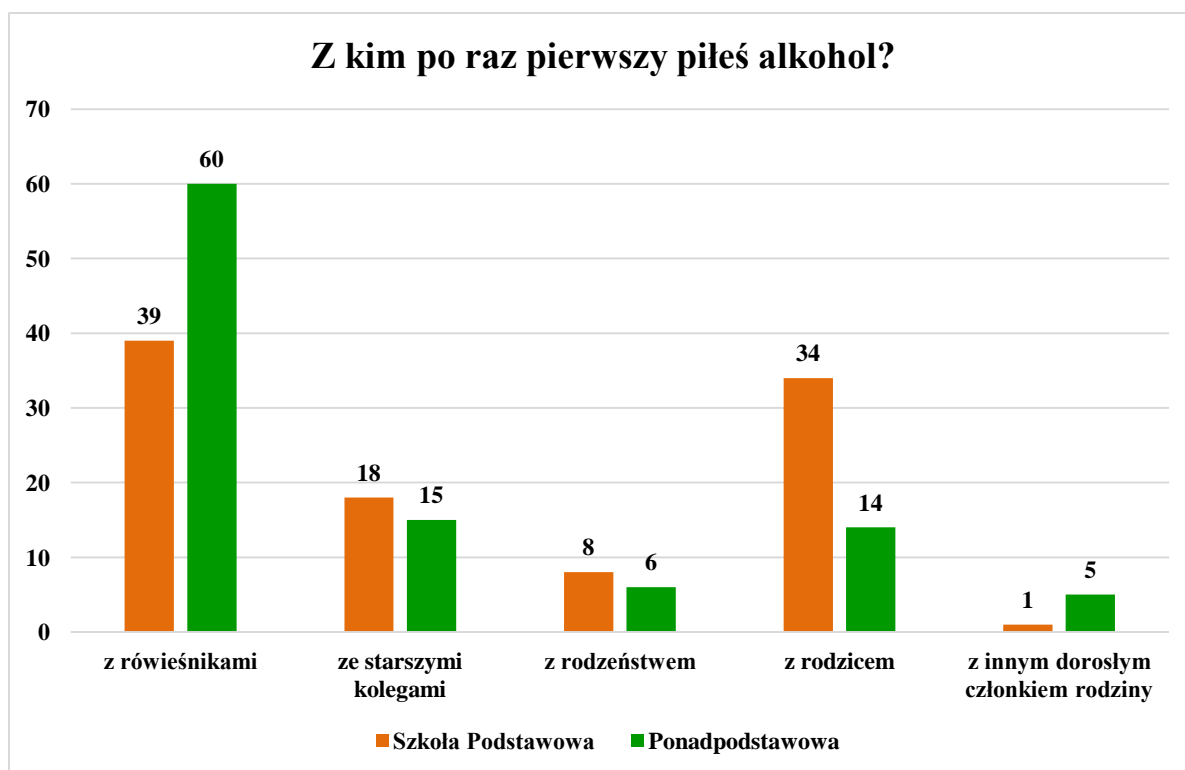
Każde picie alkoholu przez młodych ludzi może nieść ze sobą zagrożenie i ryzyko wystąpienia poważnych szkód zarówno zdrowotnych, emocjonalnych, jak i rozwojowych. Uzależnienie jest tylko jedną z możliwych konsekwencji używania alkoholu i zwykle jest to konsekwencją odroczonej w czasie. Alkohol działający na młody organizm, może wywoływać w nim nieodwracalne szkody. Nie należy tego zagrożenia ignorować, ponieważ na powstanie uzależnienia ma wpływ wiek, w którym dana osoba rozpoczyna picie, co z kolei jest związane z dojrzałością ośrodkowego układu nerwowego.

Interesowały nas także osobiste kontakty młodzieży z alkoholem, dlatego zostali zapytani o to czy kiedykolwiek pili jakiś napój alkoholowy.

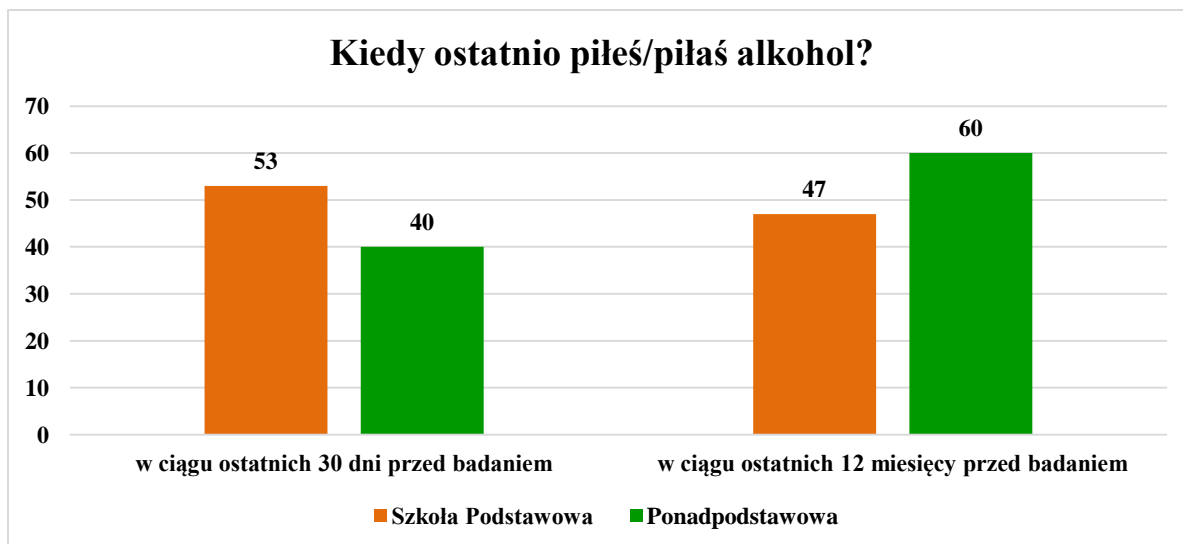
Otrzymane wyniki są bardzo niepokojące, gdyż już wśród uczniów szkoły podstawowej są osoby, które piły alkohol i to aż 33%, natomiast wśród starszych uczniów 89% ma już inicjację alkoholową za sobą, chociaż tutaj trzeba dodać, były również osoby, które ukończyły 18 lat. Oznacza to, iż alkohol jest niestety bardzo rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród badanej grupy młodzieży.

Respondenci zostali również zapytani o to z kim po raz pierwszy pili alkohol. Na pytanie odpowiedzi udzielili respondenci, którzy wcześniej deklarowali picie alkoholu kiedykolwiek w życiu. Jeśli chodzi o okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem, na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w obydwu grupach część respondentów przyznała, że po raz pierwszy piła z osobami dorosłymi – **34% uczniów szkoły podstawowej i 11% starszych uczniów piło z rodzicami.** Pośród uczniów szkoły ponadpodstawowej można zaobserwować, że alkohol raczej spożywają w obecności osób w swoim wieku – z rówieśnikami piło 60% licealistów i 39% uczniów szkoły podstawowej.

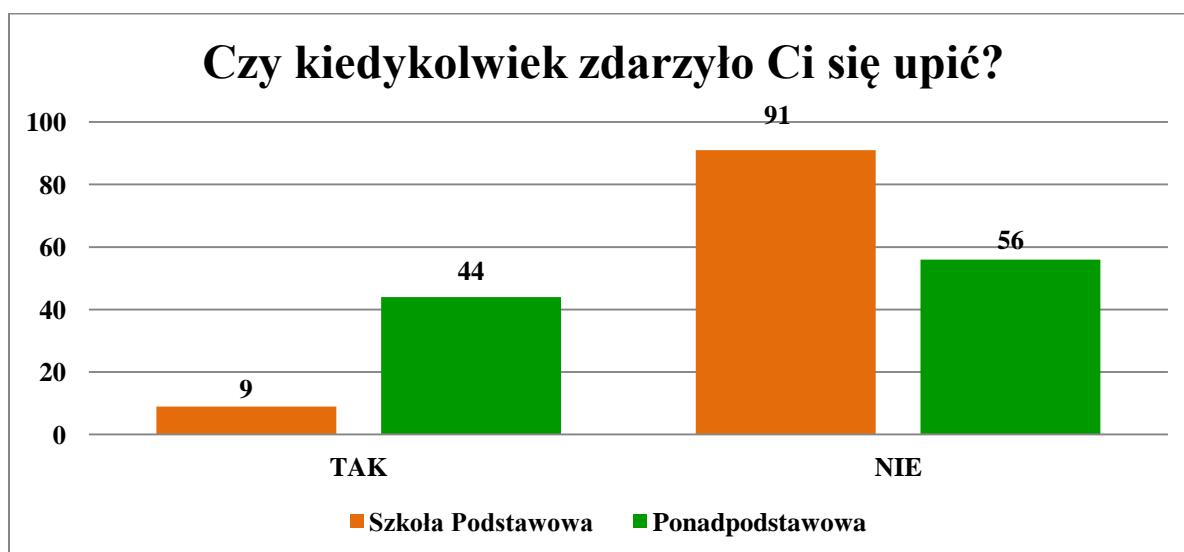
Wyniki te wskazują, że istnieje pewne przyzwolenie na spożywanie alkoholu wśród osób dorosłych oraz w rodzinie, co może być bardzo szkodliwe i nieodwracalne w skutkach! Alkohol, obok nikotyny, staje się coraz bardziej akceptowaną społecznie substancją psychoaktywną, a jego picie przez nieletnich pomimo wielu rygorystycznych przepisów, staje się na tyle popularne, że niestety przestaje budzić sprzeciw u dorosłych. Bezspornie należy reagować na zaistniałą sytuację.

Zapytaliśmy także młodych respondentów o to, kiedy ostatnio pili alkohol. Zgodnie z europejskim standardem, doświadczenia związane z używaniem alkoholu w ciągu 30 dni przed badaniem są wskaźnikiem bieżącego używania. Odpowiedzi znów udzielali uczniowie, którzy wcześniej zadeklarowali picie alkoholu.

Co zaskakujące im starsi respondenci, tym mniej osób deklaruje bieżące używanie alkoholu. Takiej odpowiedzi udzieliło 40% uczniów szkoły ponadpodstawowej i ponad połowa, bo 53% uczniów szkoły podstawowej. Picie alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy zadeklarowało 47% uczniów szkoły podstawowej i 60% starszych uczniów.

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji upijania się przez młodzież napojami alkoholowymi. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że fakt upijania się, a co za tym idzie występowanie utraty pamięci tzw. „luka pamięciowych” wywołane alkoholem, jest jednym z kryteriów ryzykownego spożywania napojów alkoholowych. Jest to więc istotny moment, aby uważniej przyjrzeć się własnemu wzorcowi picia. Ponadto badania dowodzą, iż młodzi ludzie uzależniają się od alkoholu znacznie szybciej. Spożywanie alkoholu przed osiągnięciem dojrzałości może skutkować uzależnieniem już po 5 – 6 miesiącach. Przyjmowanie alkoholu w tak młodym wieku, może także prowadzić do nieodwracalnych zmian w układzie nerwowym człowieka.

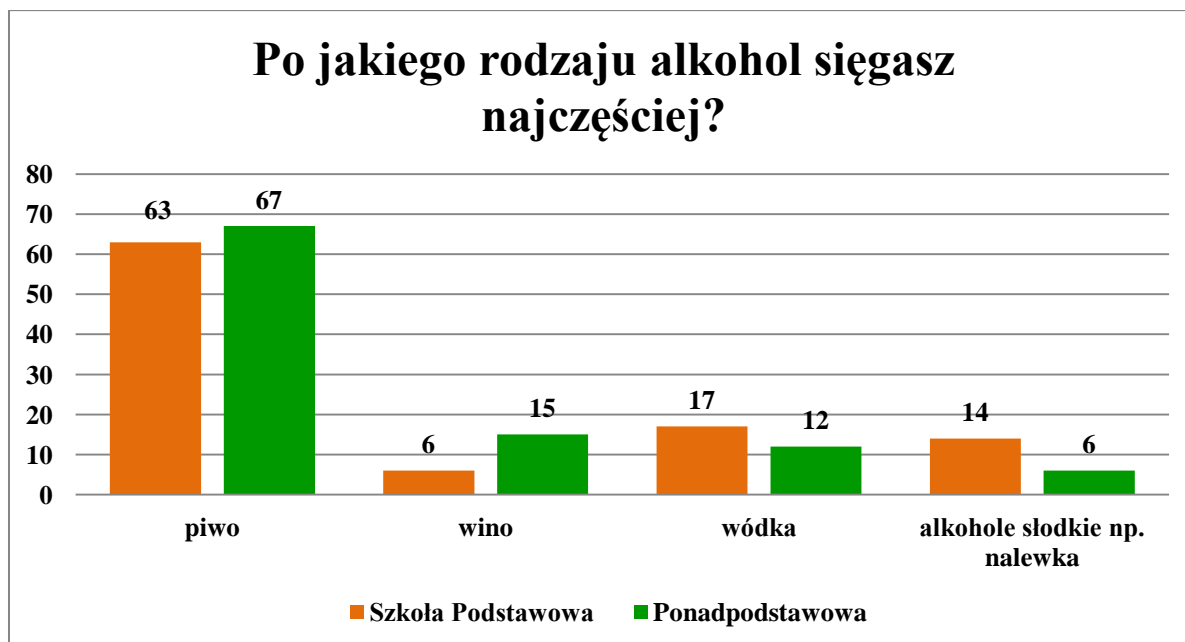

Niestety zarówno wśród uczniów szkoły podstawowej, jak i starszych są osoby, które zadeklarowały, że zdarzyły im się incydenty upicia się – 9% uczniów szkoły podstawowej i aż 44% uczniów szkoły ponadpodstawowej udzieliło takiej odpowiedzi. Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiedzi udzieliła cała grupa badanych osób, a pośród starszej grupy młodzieży były osoby pełnoletnie.

Należy także podkreślić, że upijanie się, różnie definiowane w poszczególnych opracowaniach, uważane jest za wzorzec picia wiążący się z niekorzystnymi konsekwencjami zarówno społecznymi, jak i zdrowotnymi. Według badań zachorowalność i śmiertelność populacji, prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych wypadków i obrażeń jest większe wśród osób upijających się.

Według Ministerstwa Zdrowia, Polacy piją coraz więcej. W ciągu ostatnich dwóch dekad zmieniły się jednak preferencje Polaków jeśli chodzi o rodzaj spożywanych napojów alkoholowych. Dominuje piwo, którego statystyczny Polak wypija rocznie 97 litrów. Na drugim miejscu jest wódka i napoje wysokoprocentowe, a na trzecim wino, którego pozycja jest najbardziej stabilna.

Młodzież, a nierzadko nawet osoby dorosłe uważają piwo za napój na tyle lekki i niegroźny, że spokojnie można je pić w dużych ilościach. Młodzi ludzie zostali zatem zapytani o rodzaj alkoholu po jaki sięgają najczęściej. Na pytanie odpowiadali uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z alkoholem.

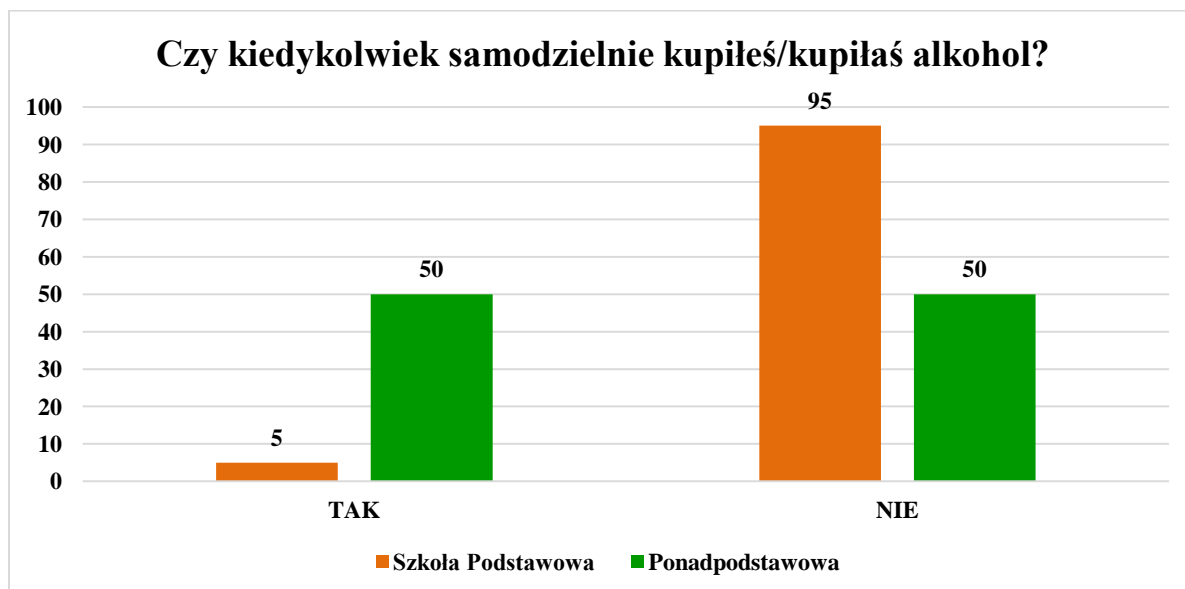
Największy odsetek badanej młodzieży wskazał na piwo jako alkohol spożywany najczęściej – 63% uczniów szkoły podstawowej i 67% starszych uczniów wskazała na ten

alkohol. Fakt ten potwierdza się w ogólnopolskich badaniach, gdzie pierwsze miejsce jeśli chodzi o rodzaj spożywanego alkoholu już od wielu lat zajmuje piwo. Niepokoić mogą odpowiedzi zarówno uczniów szkoły podstawowej, jak i starszych uczniów, którzy wskazywali na wódkę jako najczęściej spożywany alkohol – 17% uczniów szkoły podstawowej i 12% uczniów szkoły ponadpodstawowej wskazało ten trunek.

Można wnioskować, że młodzież ciągle traktuje piwo nie jako alkohol, który w takim samym stopniu szkodzi zdrowiu jak alkohol wysokoprocentowy, ale jak lekki napój orzeźwiający.

W kolejnym pytaniu, zapytaliśmy młodzież o to, czy kiedykolwiek samodzielnie kupili alkohol. W myśl obowiązującego w naszym kraju prawa, sprzedaż alkoholu osobom nieletnim jest zakazana, a na sprzedawcach ciąży obowiązek legitymowania młodych osób chcących nabyć alkohol. Odpowiedzi udzielali wszyscy uczniowie.

Pośród starszej części młodzieży ankietowanej 50% osób przyznało, że samodzielnie kupiło alkohol, natomiast zdarzały się też takie sytuacje wśród uczniów szkoły podstawowej – 5%. Świadczyć to może o tym, że prawo dotyczące zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim nie jest do końca na terenie Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski respektowane jeśli chodzi o najmłodszą część respondentów, sprawa wygląda znacznie gorzej jeśli chodzi o straszą młodzież, chociaż tutaj część grupy mogła legalnie kupić alkohol, gdyż miała ukończone 18 lat. Należy zatem wzmacniać tendencję kontroli i dążyć do całkowitego zaniku incydentów sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. Być może warto także podjąć działania informacyjne dotyczące aspektów prawnych sprzedaży alkoholu wśród sprzedawców.

Warto w tym miejscu nadmienić, że w najnowszym raporcie dotyczącym państw Unii Europejskiej Światowa Organizacja Zdrowia przedstawia swoje rekomendacje co do

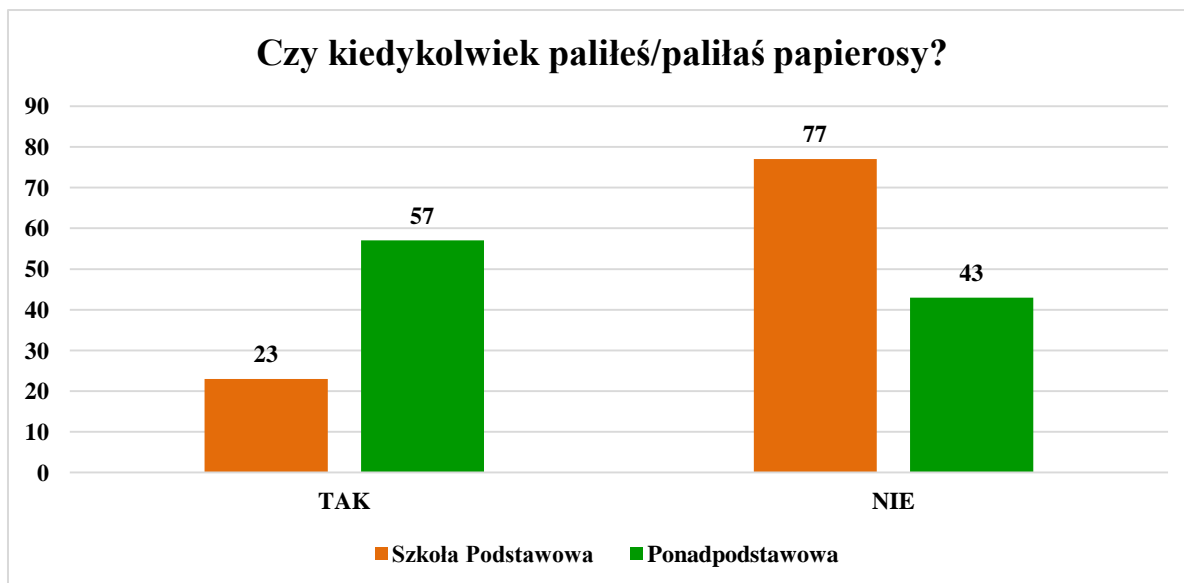
tego, jakimi sposobami walczyć z problemami alkoholowymi. Jedną z głównych strategii jest **ograniczanie dostępności alkoholu** dla konsumentów, ponieważ z badań płynie jednoznaczny wniosek – większa dostępność to większe spożycie i więcej problemów. Dlatego tak ważna jest kontrola sprzedaży alkoholu, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby młode.

Działania mające na celu ochronę dzieci przed zgubnymi skutkami picia alkoholu są zatem wyzwaniem dla rodziców, opiekunów, nauczycieli i pracowników ochrony zdrowia. Należy wykorzystać każdą okazję do kształtowania prawidłowej postawy młodych ludzi ukierunkowanej na zdrowy styl życia.

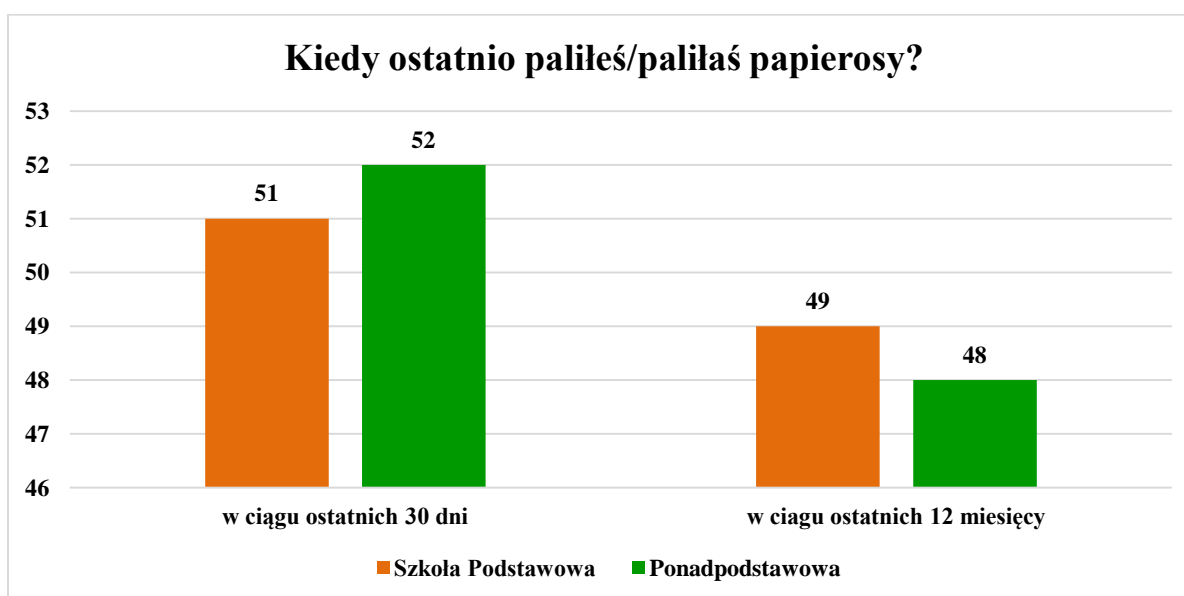
Niestety bardzo popularnym zjawiskiem wśród młodzieży jest palenie papierosów. Co istotne, problem ten sukcesywnie się zwiększa. Dlatego też w przeprowadzonym badaniu zapytaliśmy młodzież także o inne niż alkohol substancje psychoaktywne m.in. nikotynę.

Motywy sięgania po papierosy przez młodzież mogą być bardzo różne jednak najczęściej jest to chęć demonstrowania dorosłości i wyróżnienia się pośród rówieśników. W okresie adolescencji młodzi ludzie poszukują także własnego wzorca postępowania, często naśladują przy tym zachowania dorosłych lub starszych kolegów, tym bardziej, kiedy stanowią oni dla nich pewnego rodzaju autorytet. Nie bez znaczenia jest także podejście społeczeństwa do zjawiska palenia tytoniu. Z jednej strony mamy szeroko zakrojone akcje społeczne zachęcające do rzucenia palenia i mówiące o jego szkodliwości, z drugiej natomiast zupełne bagatelizowanie problemu uzależnienia od nikotyny, nie traktowanie go w ogóle w kontekście uzależnienia jako choroby, co jest wyrazem widocznej niekonsekwencji.

Pośród badanych uczniów szkoły ponadpodstawowej, 57% zadeklarowało, że paliło papierosy, natomiast pośród uczniów szkoły podstawowej 23% przyznało, że paliło papierosy.

Odpowiedzi na pytanie o ostatnie incydenty palenia papierosów udzielały osoby, które wcześniej deklarowały palenie. Do bieżącego użytkowania tytoniu przyznało się 52% starszej młodzieży i 51% uczniów szkoły podstawowej.

Jak wskazują badania ogólnopolskie, większość ludzi zaczyna palić tytoń przed ukończeniem 18. roku życia, oznacza to, że około 250 mln obecnie palących młodych osób może umrzeć w przyszłości z powodu chorób odtytoniowych. Codziennie w Polsce zaczyna palić około 500 nieletnich chłopców i dziewcząt. W skali roku daje to liczbę 180 000

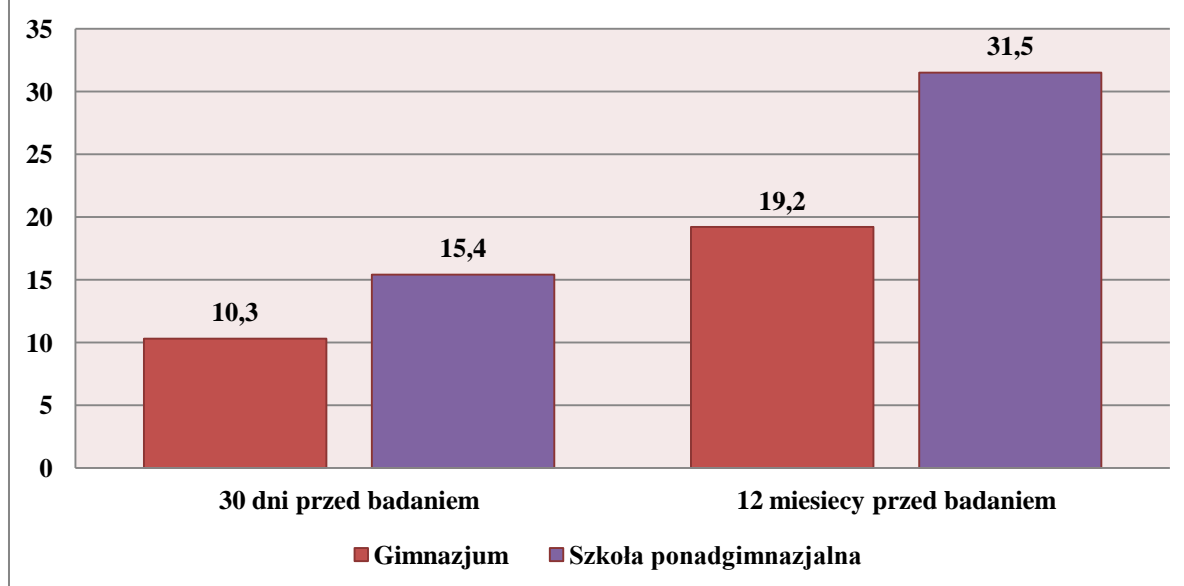
młodocianych do 18. roku życia, którzy wpadli w „szpony” nałogu. Szacuje się, że dzieci w Polsce wypalają rocznie około 4 mld sztuk papierosów. Jak wynika z przeprowadzonych badań, po papierosa często sięgają dzieci już w wieku 8 lat, a bywa, że i w wieku 5 lat. Im wcześniej dana osoba sięga po papierosa, tym dłużej pozostaje nałogowym palaczem. Przy tendencji do zmniejszania się w ostatnich latach częstości palenia wśród dorosłych, wzrasta odsetek palaczy wśród młodzieży.

Młodzi Polacy i narkotyki

Badania przeprowadzone na terenie Polski wskazują, że problem narkotykowy dotyczy coraz większej liczby młodych osób. Zgodnie z wynikami badań ESPAD z 2015 roku do szerokiej grupy innych niż alkohol i tytoń substancji psychoaktywnych należą takie substancje legalne jak leki przeciwbólowe i nasenne czy substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych. Pod pojęciem substancji nielegalnych rozumiemy tu substancje, których produkcja i handel są czynami zabronionymi przez prawo. W języku publicystyki substancje te często nazywane są narkotykami.

Dane pokazują, że wśród uczniów klas gimnazjalnych na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz (25,0%). Wśród uczniów klas starszych - ponadgimnazjalnych na pierwszym miejscu również znajdują się marihuana i haszysz (43,0%).

Używanie przez młodzież marihuany oraz haszyszu

Rozpowszechnienie podejmowania prób z substancjami psychoaktywnymi innymi niż alkohol i tytoń zależne jest od płci. Związek między używaniem substancji a płcią występuje na obu poziomach nauczania – gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne. Chłopcy częściej deklarują próby używania praktycznie wszystkich substancji poza lekami uspokajającymi i nasennymi. Eksperymentowanie z lekami uspokajającymi i nasennymi znacząco bardziej rozpowszechnione jest wśród dziewcząt. Jednak próby łączenia alkoholu z tabletkami spotyka się tak samo często wśród dziewcząt, jak wśród chłopców.

Wyniki badań ESPAD pokazały nam kilka interesujących zmian na scenie narkotykowej kraju. Przede wszystkim odnotowuje się dalszy wzrost odsetka uczniów, którzy deklarowali używanie przetworów konopi (marihuany lub haszyszu). W 2015 roku odnotować jednak trzeba wyraźny wzrost dostępności przetworów konopi, podczas gdy dostępność narkotyków syntetycznych pozostaje w trendzie spadkowym, przynajmniej jeśli za wskaźnik przyjmujemy deklarację bardzo łatwego dostępu.

W 2015 roku w badaniach ESPAD po raz kolejny zapytano młodzież o używanie „dopalaczy”. Rozszerzono także ankietę o dodatkowe pytania na ich temat w celu zgłębienia ich niechlubnego fenomenu. Niemal wszyscy respondenci słyszeli o „dopalaczach”, jednak tylko 10% uczniów klas trzecich gimnazjów i 8,4% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych było kiedykolwiek w sklepie z „dopalaczami”. Można jednak stwierdzić, że „handel” przeniósł się do Internetu. Odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali „dopalaczy”, jest niższy niż w 2011 (10,3% gimnazjalistów i 12,6% uczniów szkół

ponadgimnazjalnych). W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem po te substancje sięgało 4,3% badanych z młodziej i 3,0% ze starszej grupy badanych. Używanie „dopalaczy” jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

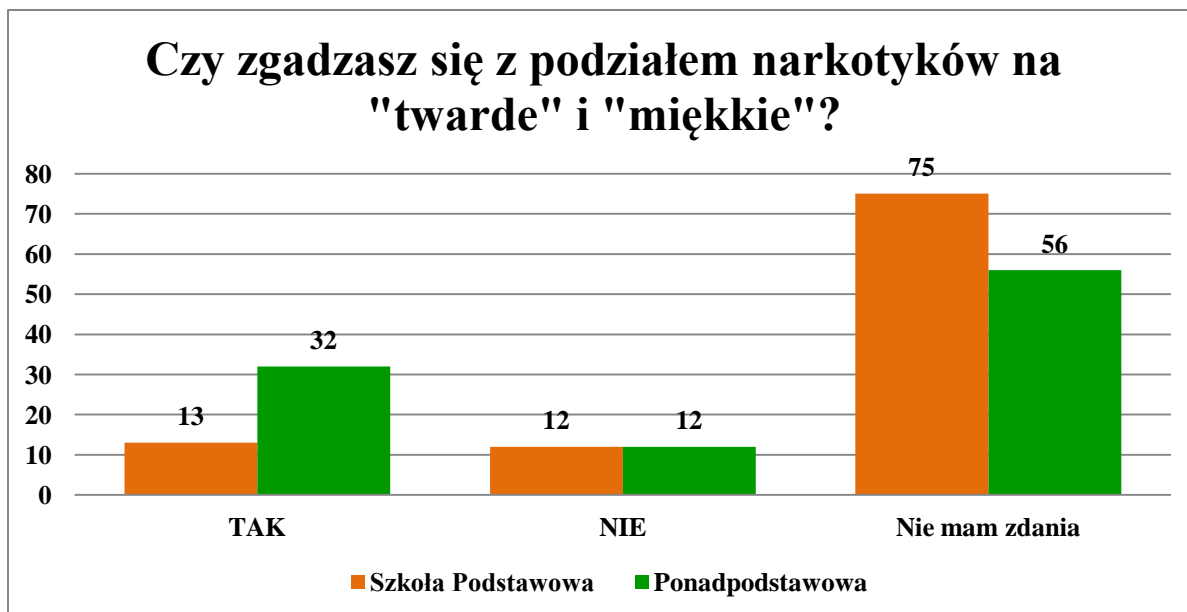
Spośród substancji nielegalnych najwyżej oceniana jest dostępność przetworów konopi. Dostępność „dopalaczy” oceniana jest przez młodziej badanych podobnie jak dostępność marihuany, zaś przez starszych nawet nieco wyżej.

Szczególnym wyzwaniem jest wzrost rozpowszechnienia używania przetworów konopi do poziomu, który dotychczas nie był notowany w Polsce. W połączeniu z rosnącym przekonaniem młodziej o mniejszym – w porównaniu z innymi narkotykami – ryzyku szkód związanych z ich używaniem, można oczekiwać dalszego wzrostu rozpowszechnienia w przyszłości. Nie można wykluczyć, że grunt pod wzrost zainteresowania przetworami konopi przygotowało upowszechnianie się „dopalaczy”, a następnie radykalne zamknięcie do nich dostępu. Popyt na substancje psychoaktywne inne niż alkohol, rozbudzony przez łatwo dostępne i reklamowane jako bezpieczne „dopalacze”, po zablokowaniu ich podaży mógł skierować się na przetwory konopi. Warto dodać, że w ostatnich latach bardzo mocno ożywił się ruch zwolenników legalizacji marihuany, a w debacie publicznej coraz częściej pojawiały się głosy kwestionujące szkodliwość tej substancji. W ostatnim czasie rozgorzała także dyskusja odnośnie zastosowania przetworów konopi w celach medycznych. Szczątkowe informacje jakie posiada młodziej, stawiają chociażby marihuanę w pozytywnym świetle jako środek nieszkodliwy, a nawet leczniczy. Dlatego tak ważna jest edukacja młodziej w tym zakresie.

Młodziej a narkotyki

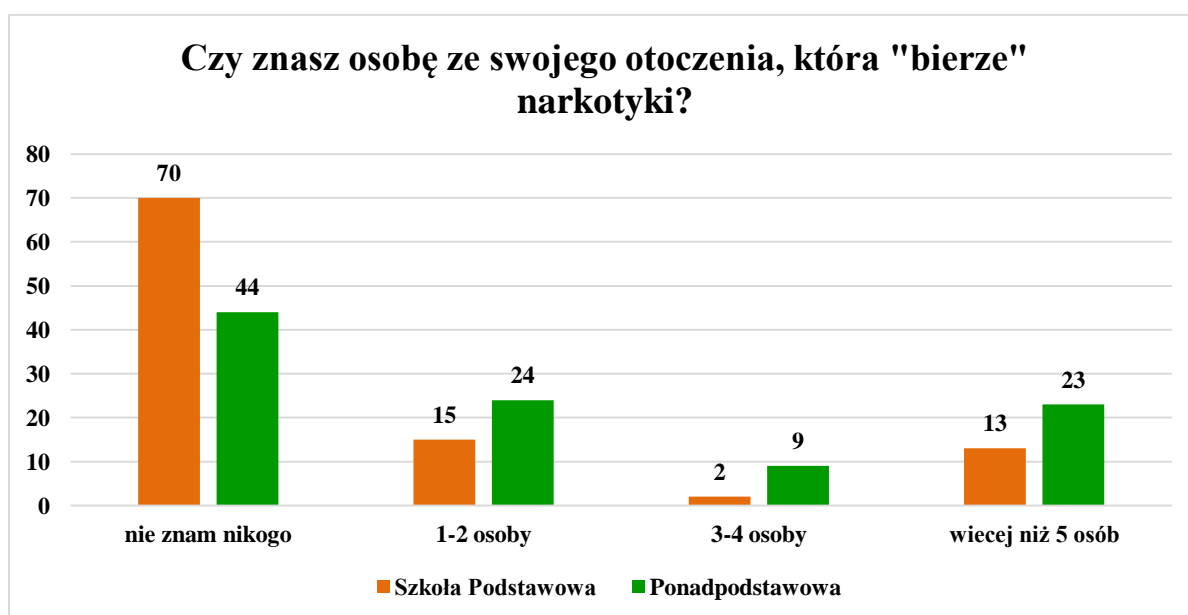
Wiele badań wykazało, że współczesna młodziej eksperymentuje równolegle z różnymi substancjami psychoaktywnymi, zarówno legalnymi, jak i nielegalnymi. Substancje nielegalne wprawdzie nie są reklamowane wprost, jednak narkotykowe wizje i doznania są często obecne w kulturze masowej, przede wszystkim na forach internetowych adresowanych do młodziej czy choćby w popularnych piosenkach. Konsumpcja narkotyków w młodym pokoleniu wzrasta. Dlatego działania zmierzające do ograniczania popytu na narkotyki wydają się ciągle podejściem, z którym można wiązać duże nadzieje.

By móc bliżej przyjrzeć się zjawisku na początku zapytaliśmy młodych respondentów czy zgadzają się z podziałem narkotyków na tzw. „twarde” i „miękkie”.

Wyniki na poszczególnych etapach nauczania są podobne, większość badanej młodzieży (75% uczniów szkoły podstawowej i 56% starszych uczniów) nie ma zdania na ten temat, co może wynikać z braku rzetelnej wiedzy. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że istniejący podział na narkotyki „twarde” i „miękkie” nie jest właściwy. Należy zdawać sobie sprawę, że jeden i drugi rodzaj to po prostu narkotyk, który w takim samym stopniu prowadzi do uzależnienia, a stosowanie owego podziału wprowadza jedynie w błąd młodych ludzi, którzy myślą, że narkotyki „miękkie” są bezpieczne. Co bardzo niepokojące, taki błędny osąd na ten temat ma aż 32% starszych uczniów.

Zapytaliśmy respondentów także o to, czy znają ze swojego otoczenia osoby, które „biorą” narkotyki. Na to pytanie odpowiadali już respondenci z wszystkich grup.

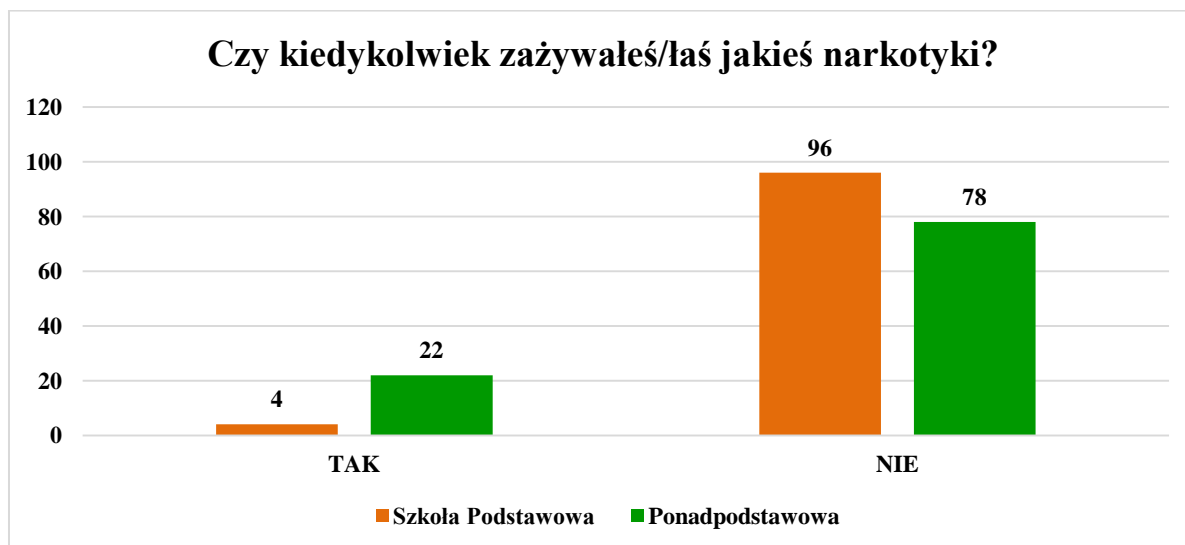

Najwięcej badanych osób stwierdziło, że nie zna takiej osoby – znacząca większość uczniów szkoły podstawowej – 70% oraz 44% starszych uczniów zadeklarowało taką odpowiedź. Mimo to pojawiały się odpowiedzi, że respondenci znają 1 lub 2 takie osoby (15% uczniów szkoły podstawowej i 24% uczniów szkoły ponadpodstawowej udzieliło takiej odpowiedzi), a nawet takie, które twierdzą, że znają w swoim otoczeniu więcej niż pięć osób używających narkotyków. Trzeba na ten fakt zwrócić szczególną uwagę, gdyż każdorazowy kontakt młodego człowieka z osobą używającą substancji psychoaktywnych zwiększa także u niego ryzyko wystąpienia takich zachowań.

Z używaniem narkotyków związane są pewne umowne poziomy zaawansowania. Niektórzy mogą poprzestać na jedno- lub kilkakrotnym spróbowaniu narkotyku, a jeszcze inni mogą kontynuować swoje doświadczenia i wejść w fazę „eksperymentowania”.

Faza eksperymentowania dla wielu osób może się zakończyć całkowitym zerwaniem kontaktu z narkotykami. Niektórzy wprost mówią o wyraźnym uświadomieniu sobie niebezpieczeństw różnego rodzaju, inni o niespełnieniu oczekiwań, jeszcze inni o jednym i drugim. Niestety niezwykle rzadko zdarza się, że osoby eksperymentujące z narkotykami, poprzestają na tej fazie. Ci, którzy nie rezygnują, wchodzą w kolejną fazę, którą można nazwać fazą używania substancji, która może się przerodzić w nadużywanie. Wielu specjalistów jest zdania, że np. co do heroiny w ogóle nie da się mówić o fazie używania, bo praktycznie każde jej „użycie” jest już nadużyciem. Podobnie sprawa ma się w przypadku dopalaczy.

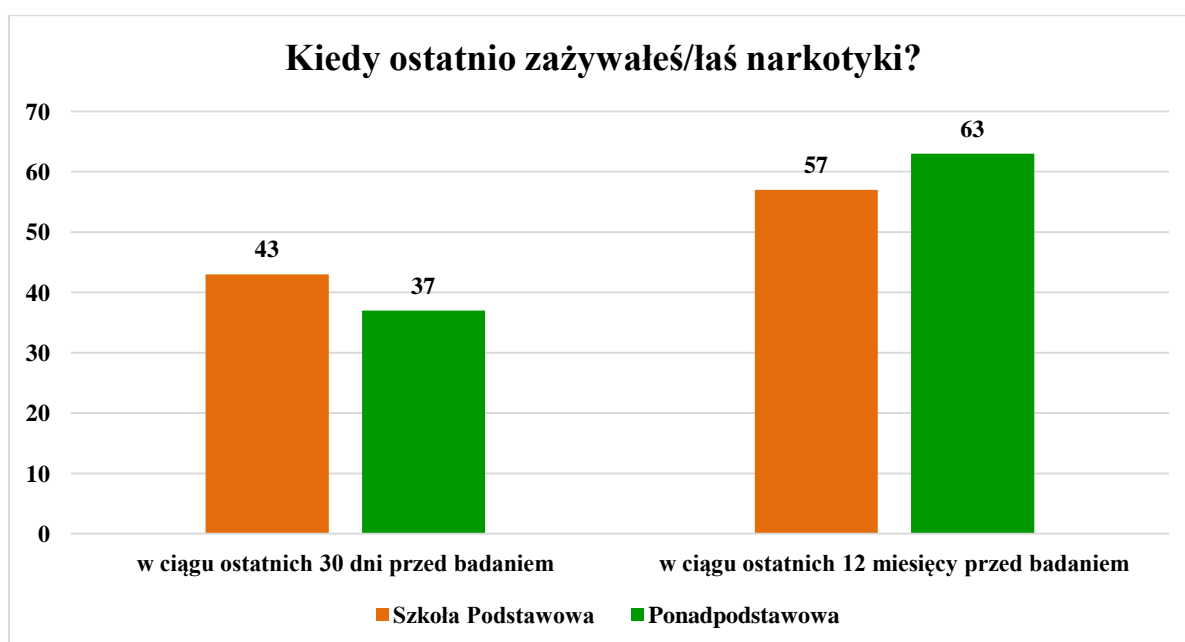
Zapytaliśmy młodych respondentów o ich własne doświadczenia z narkotykami.

Pośród ankietowanych uczniów szkoły ponadpodstawowej 22% przyznało, że miało kontakt z narkotykami, natomiast jeśli chodzi o szkołę podstawową – 4%

wskazało na kontakt z narkotykami. Warto w tym miejscu podkreślić, że jeśli chodzi o narkotyki nie można mówić o bezpiecznej dla organizmu ilości czy o racjonalnym i kontrolowanym ich używaniu. Nawet jednorazowe przyjęcie narkotyku może skutkować uzależnieniem.

Zapytaliśmy także uczniów o to, kiedy ostatnio mieli kontakt z narkotykami, tak więc pytanie dotyczyło bieżącego wskaźnika używania narkotyków (w ciągu ostatnich 30 dni) oraz eksperymentowania z nimi (w ciągu ostatnich 12 miesięcy). Jeśli chodzi o uczniów szkoły podstawowej 43% wskazało na bieżące użytkowanie, podobnie jak 37% uczniów szkoły ponadpodstawowej. Odpowiedzi udzielały tylko osoby deklarujące kontakt z narkotykami.

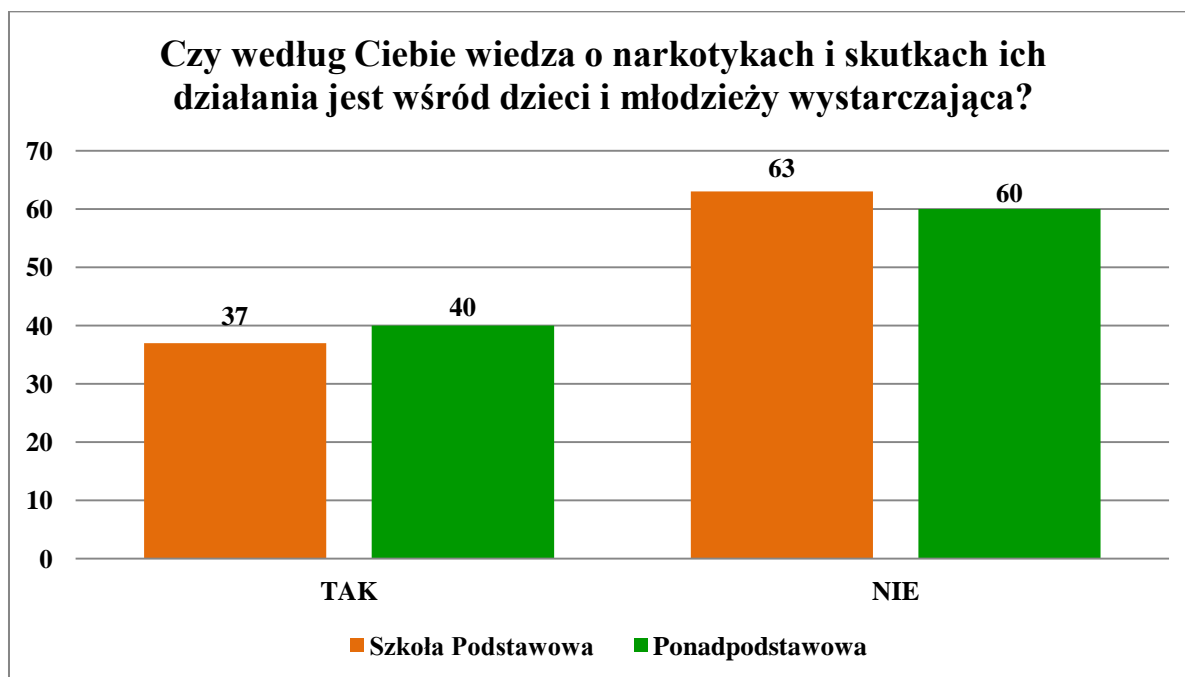
Zapytaliśmy także młodych ludzi gdzie po raz pierwszy sięgnęli po narkotyk. Pośród uczniów szkoły podstawowej najczęściej wskazań uzyskał czas wakacji (9 osób tak wskazało), dom swój lub kolegi/koleżanki (6 osób) oraz impreza u znajomych (3 osoby). Uczniowie szkoły ponadpodstawowej jako miejsca, gdzie zażywali narkotyki wskazali imprezę u znajomych (15 osób), czas wakacji (9 osób) oraz dom swój lub kolegi/koleżanki (5 osób). Co ważne ankietowani często zaznaczali kilka odpowiedzi.

Młodzież, która miała kontakt z substancjami psychoaktywnymi została zapytana także o to, jakich substancji używa najczęściej. Mogli oni zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź, co istotne odpowiadali także uczniowie szkoły podstawowej. Uzyskane odpowiedzi przedstawia tabela. Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiedź „kokaina” czy też „heroina” mogą być z dużym prawdopodobieństwem niezgodna z prawdą, biorąc

pod uwagę kosztowność tego narkotyku, trudno uwierzyć, że uczniowie szkoły podstawowej czy choćby nawet starsza młodzież mogła sobie pozwolić na jej zakup.

	Szkoła Podstawowa	Ponadpodstawowa
Marihuana	19	27
Ecstasy	0	5
LSD	3	6
Amfetamina	5	1
Heroina	1	3
Kokaina	1	4
Grzyby halucynogenne	2	3
Leki	2	5
Dopalacze	2	1

Zapytaliśmy także jak młodzi ludzie oceniają swoją wiedzę związaną z wpływem narkotyków na organizm człowieka oraz na temat skutków ich oddziaływania. Na to pytanie odpowiedzieli mieli udzielić już wszyscy uczniowie.

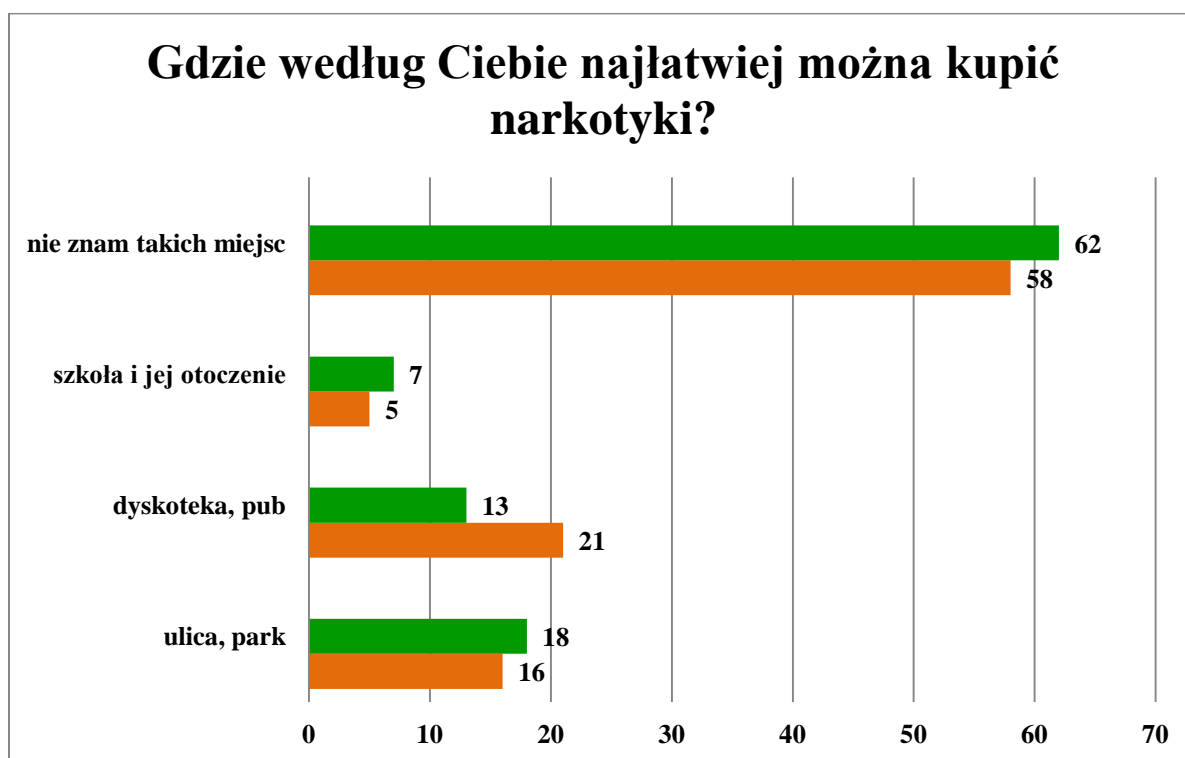
Bardzo duża część młodzieży jest zadania, że wiedza na temat narkotyków i ich działania na organizm człowieka nie jest wystarczająca. Taką opinię wyraziło 63% uczniów szkoły podstawowej i 60% młodzieży licealnej.

Jest to wyraźny sygnał do działania dla osób zajmujących się profilaktyką zwłaszcza wśród młodzieży. Potrzebuje ona rzetelnych informacji dotyczących substancji psychoaktywnych oraz ich zgubnego oddziaływania na organizm człowieka. Warto także przed prowadzeniem działań profilaktycznych zweryfikować faktyczny poziom wiedzy uczniów.

Ostatnie pytanie dotyczyło tego, gdzie można według młodzieży najłatwiej nabyć narkotyki.

Duża część respondentów nie zna miejsc gdzie można kupić narkotyki – 62% starszej części młodzieży i 58% uczniów szkoły podstawowej. Wśród uczniów duża też część uważa dyskotekę lub też pub jako miejsce, gdzie możliwy jest zakup narkotyków – 13% licealistów i 21% uczniów szkoły podstawowej wskazało taką odpowiedź.

Wyniki powyższe wskazują, że duża część pytanych uczniów zna miejsca, gdzie można kupić narkotyki. Niestety ważnym zdaje się być fakt, że znalazły się w obydwu grupach wiekowych osoby, które wskazały szkołę, jako miejsce gdzie można kupić narkotyki.

IV. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców miasta Krzyż Wielkopolski

Temat i cel badania

Głównym celem badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych zagrożeń i problemów społecznych, przede wszystkim problemu alkoholowego, zjawiska używania narkotyków, zjawiska przemocy, a także oszacowanie skali występowania tych zjawisk w badanym mieście.

Technika i narzędzie badawcze

Techniką uzyskania materiału badawczego zastosowaną w niniejszym badaniu była **anonimowa ankieta rozdawana**. Jest to forma ankiety bezpośredniej, którą ankietę rozdaje w określonych miejscach np. na ulicach. Przy każdorazowym wypełnianiu ankiety, respondent był informowany o jej anonimowości oraz o wykorzystaniu badań w celach analiz statystycznych, stanowiących podstawę do konstruowania programów pomocowych w mieście.

Kwestionariusz ankiety składał się z 16 pytań oraz metryczki.

Badana populacja

Badaniem objęta została grupa 150 dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski, z czego 70% stanowiły kobiety, natomiast pozostałe 30% stanowili mężczyźni.

Miejsce i termin badań

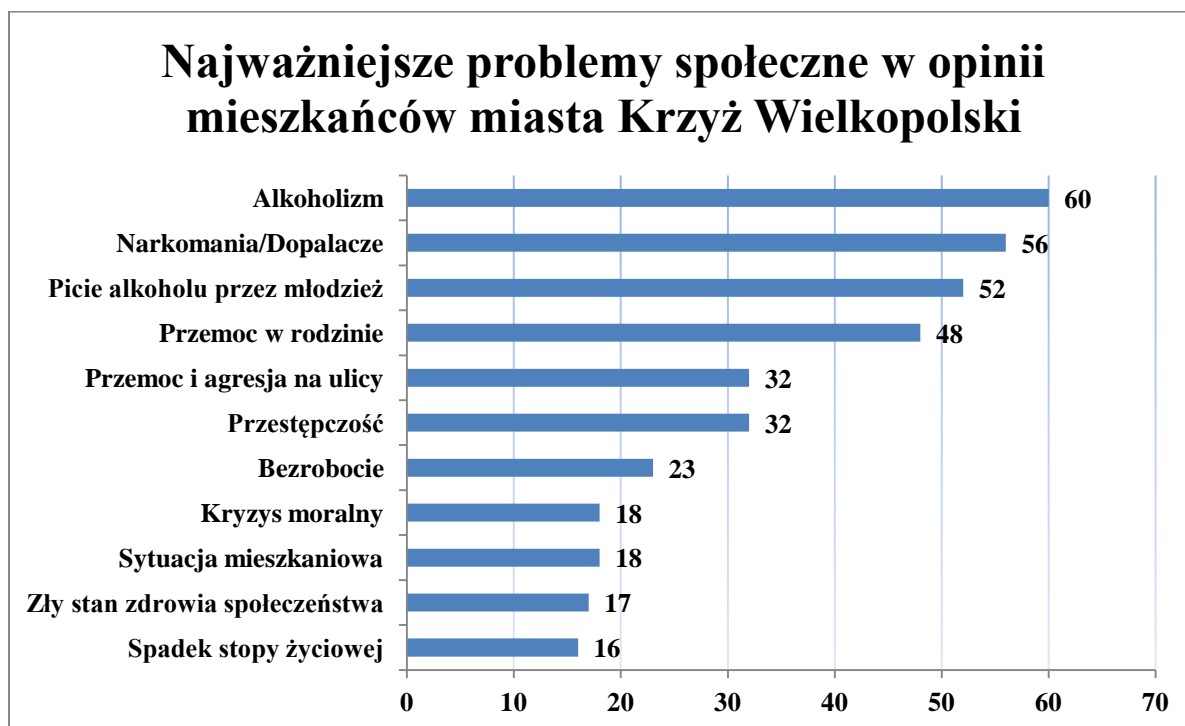
Badanie przeprowadzone zostało w IV kwartale 2019 roku na terenie Gminy Krzyż Wielkopolski.

Rezultaty badań

Najważniejsze problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców

W pierwszym zadanym pytaniu poprosiliśmy mieszkańców o uszeregowanie problemów społecznych od najważniejszego do najmniej ważnego według nich. Jako najważniejszy mieszkańcy wskazali alkoholizm, narkomanię/dopalacze oraz picie alkoholu przez młodzież. Na kolejnych miejscach znalazły się: przemoc w rodzinie, przemoc i agresja na ulicy, przestępczość, bezrobocie, sytuacja mieszkaniowa, kryzys moralny, zły stan zdrowia społeczeństwa oraz spadek stopy życiowej. Pierwsze trzy pozycje wskazane przez mieszkańców Gminy Krzyż Wielkopolski, wyraźnie wskazują kierunek działań jakie powinny zostać podjęte na terenie miasta odnośnie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

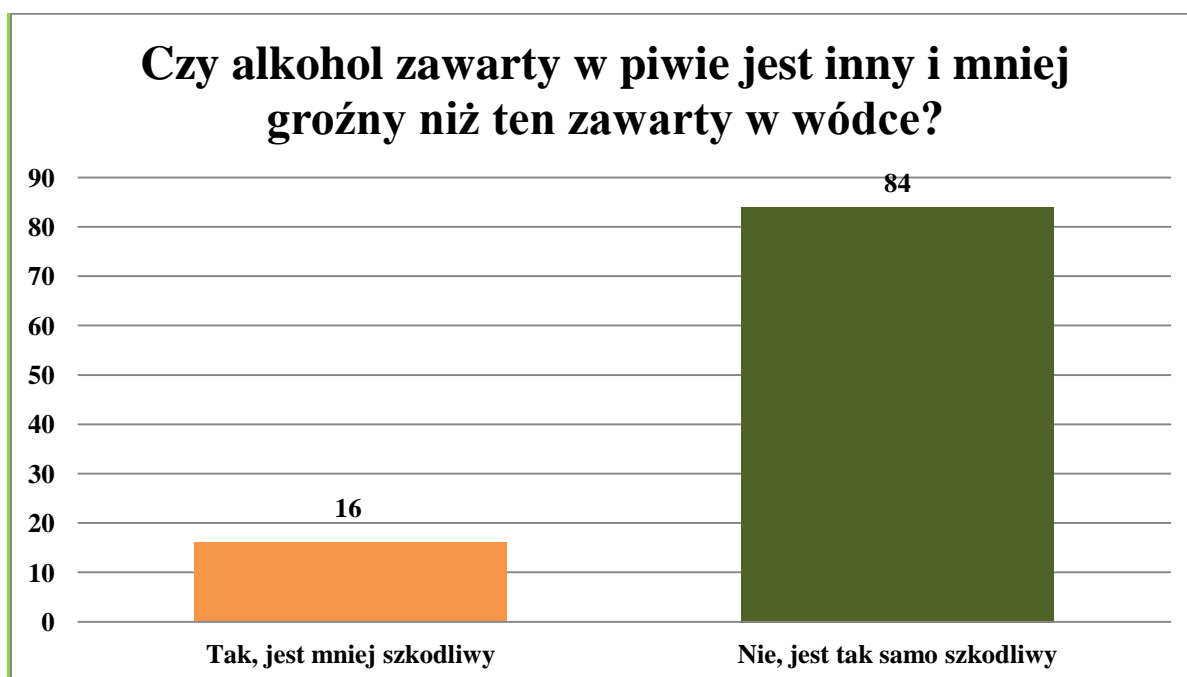
Także problem przemocy, pomimo wielu działań zakrojonych na szeroką skalę, jest w Polsce nadal bardzo aktualny, co widać w otrzymanych wynikach badań. Działania mające na celu wyeliminowanie zachowań przemocowych zwłaszcza pośród dzieci i młodzieży i wobec nich, są niestety niewystarczające. Dlatego należy skupić się na działaniach profilaktycznych mających na celu zmniejszenie liczby osób, które doznają przemocy, edukowanie w zakresie reagowania i pomocy ofiarom.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Dorośli mieszkańcy miasta zostali zapytani o to, czy alkohol zawarty w piwie jest inny i jednocześnie mniej szkodliwy niż w wódce.

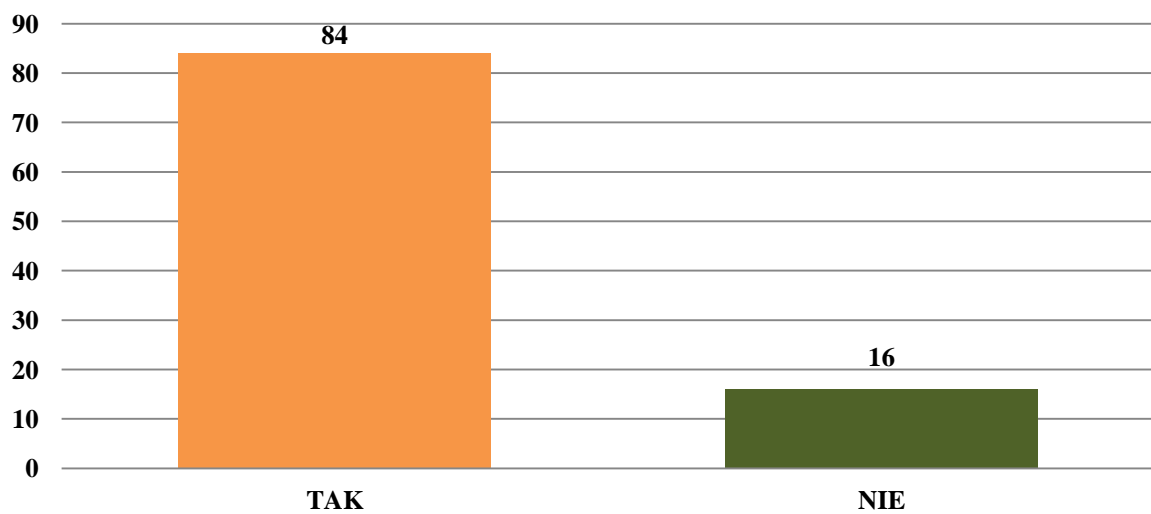
W badanej grupie dorosłych 84% uważa, że alkohol zawarty w piwie jest tak samo szkodliwy, natomiast 16% uważa, że jest on inny niż w wódce i tym samym mniej szkodliwy.

Trzeba w tym miejscu podkreślić, że bez znaczenia jest fakt w jakim napoju alkohol się znajduje – jest to ta sama substancja, a różnica polega jedynie na zmiennej ilości czystego alkoholu czyli zawartości procentowej w różnych napojach alkoholowych. Błędna opinia na temat tego, że piwo czy wino zawierają w sobie mniej szkodliwy alkohol, mogła wziąć się z tego, jakiej ilości trunku potrzeba by wprowadzić się w stan upojenia.

W kolejnym pytaniu zapytaliśmy respondentów o postawę względem dostępności alkoholu. Poprosiliśmy badanych o określenie, czy uważają, że dostęp do alkoholu powinien być ograniczony i kontrolowany czy też alkohol jest towarem takim jak każdy inny, i zasady jego sprzedaży nie powinny być w żaden sposób ograniczane.

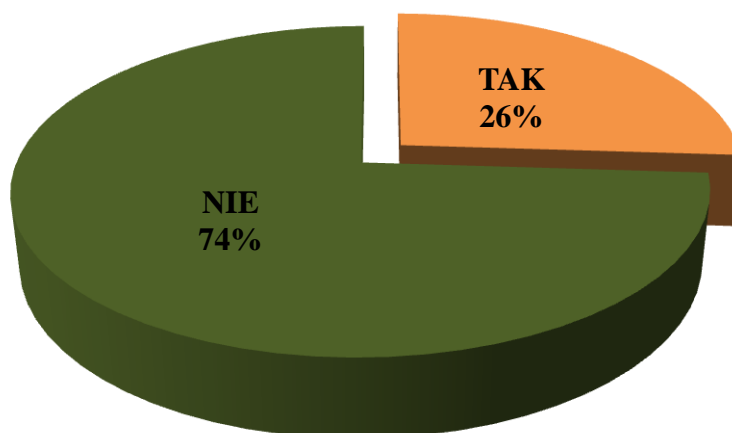
Czy dostęp do alkoholu powinien być ograniczony i kontrolowany?

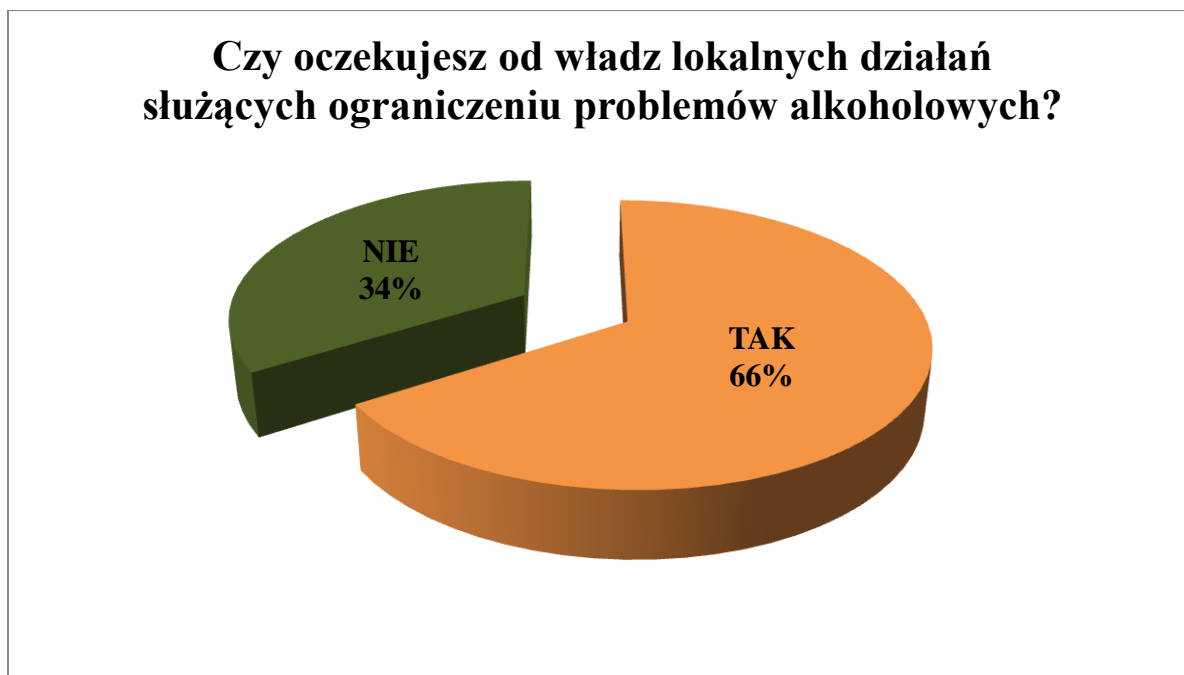
Znacząca większość respondentów – 84% uważa, że powinno się ograniczyć i kontrolować dostęp do alkoholu, jednak pozostałe 16% jest zdania, że nie należy ani ograniczać ani kontrolować.

W kolejnych pytaniach zapytaliśmy respondentów, czy wiedzą jakie działania służące ograniczeniu problemów alkoholowych podejmują władze lokalne oraz czy w ogóle oczekują od nich jakichkolwiek działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych.

Czy wiesz jakie działania, służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych podejmują władze lokalne?

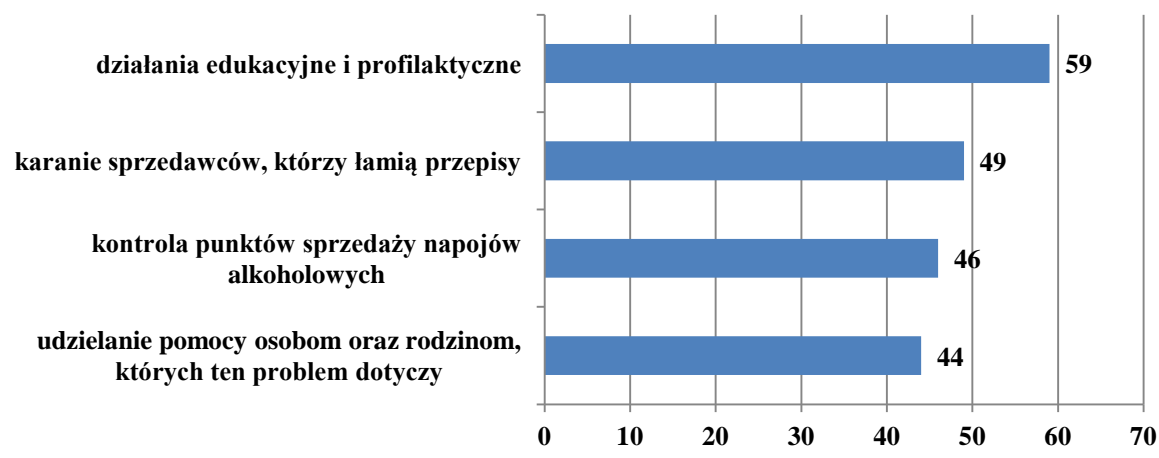
Zdecydowana większość badanych, bo 74% nie wie jakie działania są podejmowane przez lokalne władze, w celu rozwiązywania problemów alkoholowych, natomiast 26% posiada takie informacje. Należałoby więc zwrócić szczególną uwagę na zwiększenie dostępności i rozpowszechnianie informacji dotyczących prowadzonych na terenie miasta działań.

Duża część dorosłych mieszkańców miasta, bo 66% oczekuje od lokalnych władz podjęcia działań, mających na celu ograniczenie problemów alkoholowych, natomiast 34% takich działań nie oczekuje.

Wśród najczęściej wymienianych działań, jakie powinny zostać podjęte przez władze lokalne, respondenci wskazali na pierwszym miejscu działania edukacyjne i profilaktyczne, następnie karanie sprzedawców, którzy łamią przepisy, kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz udzielanie pomocy osobom i rodzinom, których ten problem dotyczy. Trzeba zaznaczyć, że respondenci wybierali niejednokrotnie kilka wymienionych działań. Sześć osób uważa, że żadne działania nie powinny być podejmowane, ponieważ nie przynoszą oczekiwanego rezultatu.

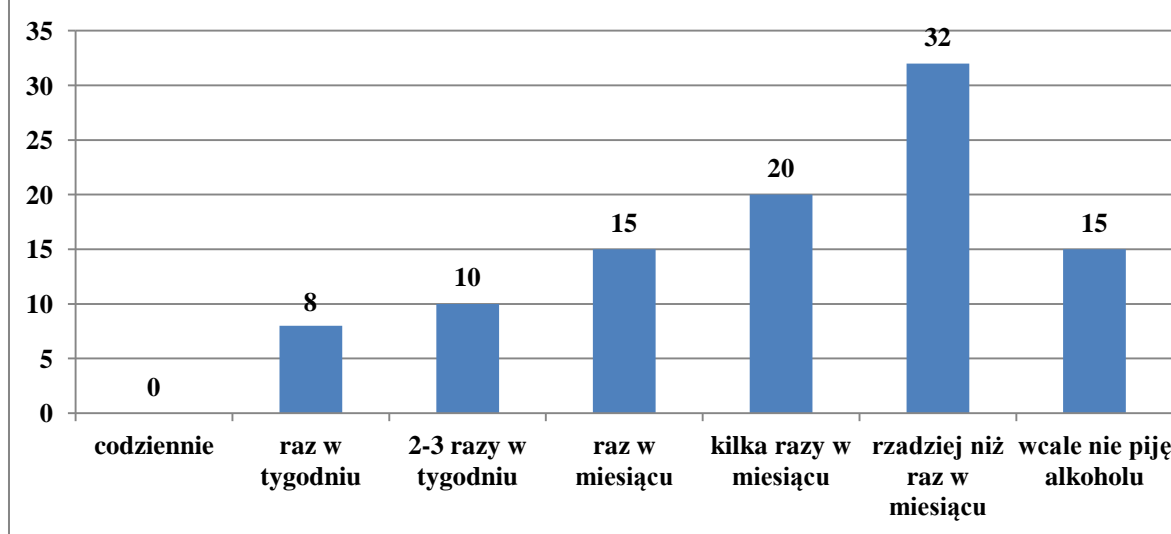
Jakie działania powinny podjąć władze lokalne w celu ograniczenia problemów alkoholowych?

Kolejne pytania dotyczyły częstotliwości oraz rodzaju alkoholu spożywanego przez respondentów.

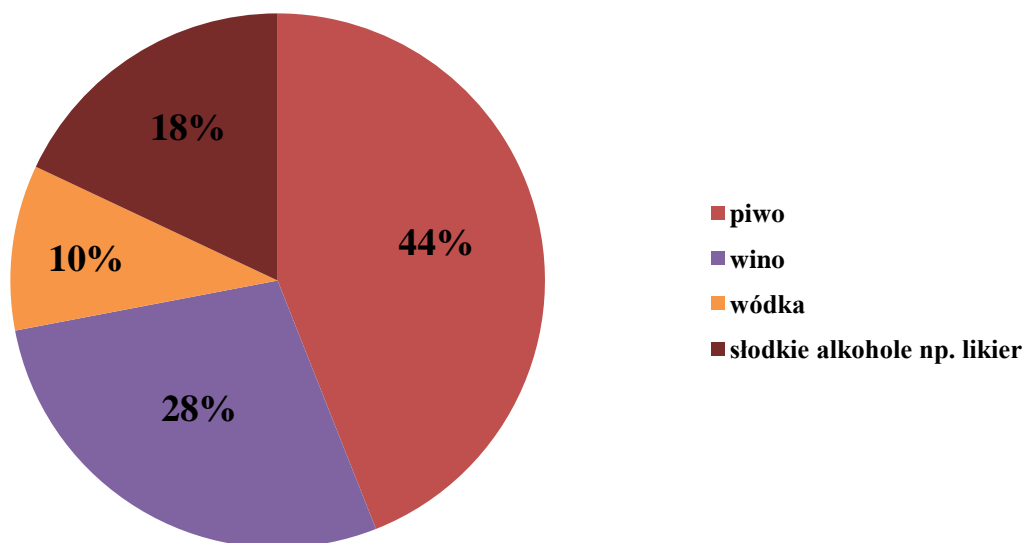
Część respondentów – 15% deklaruje, że alkoholu nie pije wcale. Najwięcej respondentów, bo 32% deklaruje picie alkoholu rzadziej niż raz w miesiącu. O piciu raz w miesiącu mówi 15% dorosłych badanych, natomiast kilka razy w miesiącu pije 20% badanych. Co istotne nikt z ankietowanych, a przynajmniej według deklaracji, nie pije codziennie.

Jak często pijesz alkohol?

Odpowiedzi na pytanie dotyczące rodzaju spożywanych trunków obrazuje kolejny wykres.

Jaki rodzaj alkoholu spożywasz najczęściej?

Na pierwszym miejscu, zgodnie z ogólnopolskim trendem w picciu alkoholu, znalazło się piwo – aż 44% respondentów wskazało ten trunek, dalej wino – 28% badanych. Spożycie wódki jako najczęściej przyjmowanego napoju alkoholowego deklaruje 10% respondentów, natomiast 18% wskazało na alkohole słodkie np. likiery.

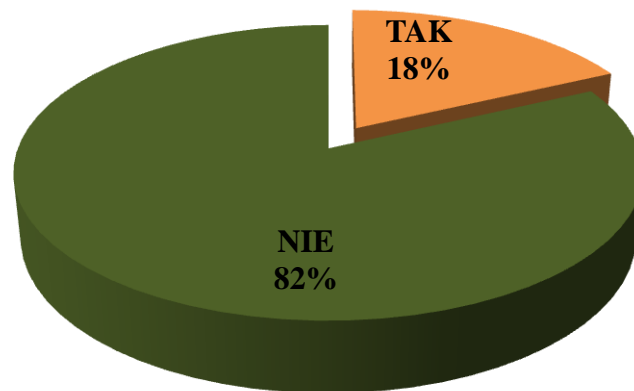
Można stwierdzić, że problem picia alkoholu przez osoby dorosłe na terenie Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski jest umiarkowany. Konieczne jest jednak podejmowanie działań w kierunku ciągłego jego zmniejszania.

Zjawisko nadużywania alkoholu niestety niezwykle często łączy się z agresywnymi zachowaniami, także w miejscach publicznych, które mogą przejawiać się w formie bójek, wyzwisk, awantur czy pobić. Zapytaliśmy zatem respondentów czy osoby pijące alkohol stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców.

Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 18% badanych, co oznacza, że nie jest to problem jedynie incydentalny i mieszkańcy czują zagrożenie ze strony osób pijących.

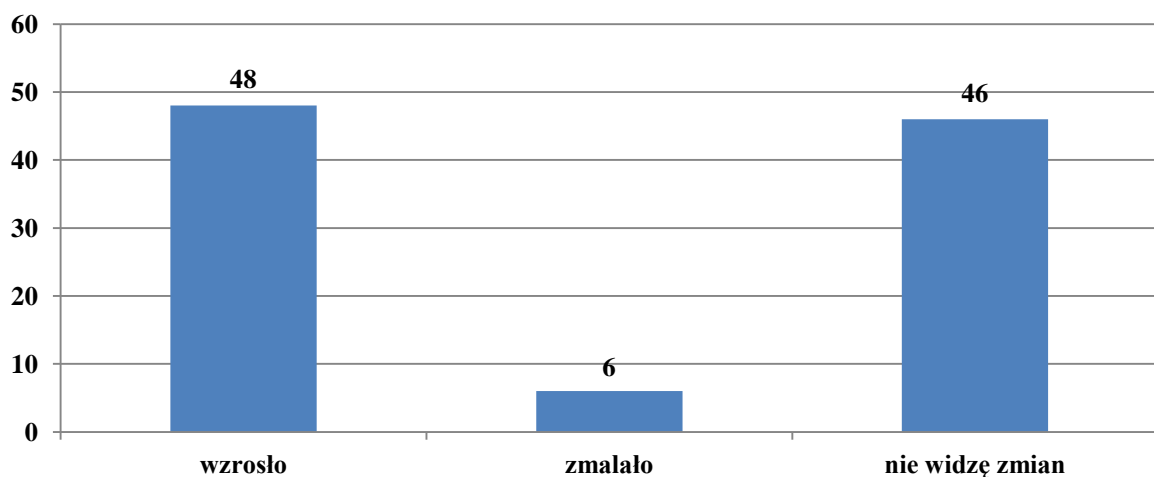

Czy osoby pijące alkohol w miejscu Twojego zamieszkania stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa?

Dorośli respondenci zapytani zostali także o to, czy zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku, na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Jak Twoim zdaniem zmieniło się spożycie alkoholu w Twoim środowisku na przestrzeni ostatnich 10 lat?

Duża część badanych twierdzi, że spożycie alkoholu na terenie miasta wzrosło – 48% badanych jest tego zdania. Jest to bardzo niepokojący sygnał, gdyż oznacza to bardzo widoczne zmiany w zakresie problemu picia alkoholu. Takich zmian nie zauważyła niemal połowa badanych – 46%, natomiast 6% uważa, że spożycie alkoholu na terenie miasta w

ciągu ostatnich 10 lat zmalało. Warto zaznaczyć, że zmieniła się tzw. „kultura picia”, co nie oznacza, że nastąpił spadek spożywania alkoholu.

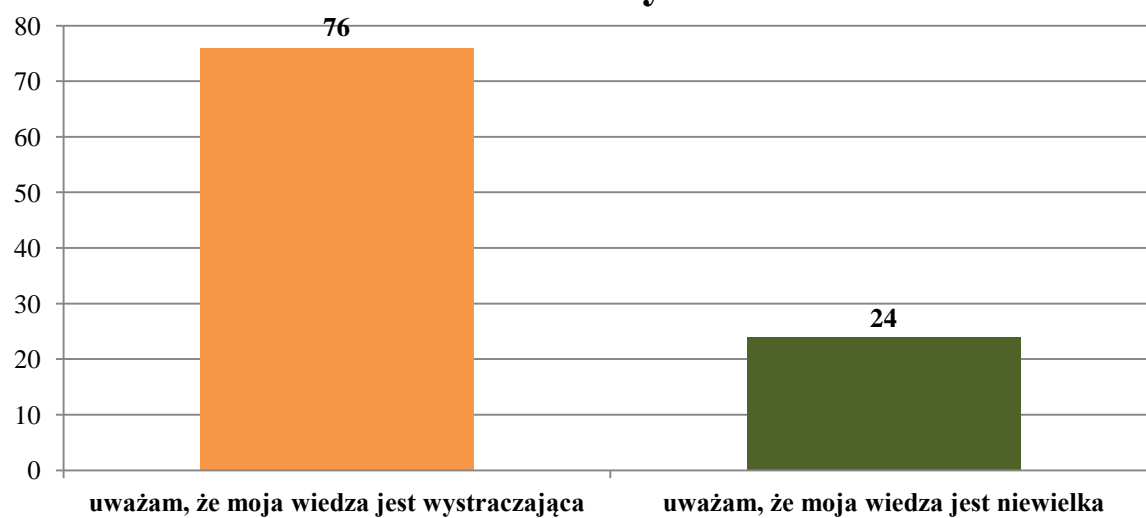
Narkotyki w środowisku lokalnym

Na problemy związane z narkotykami należy patrzeć szeroko, widzieć je w kontekście problemów powodowanych przez używanie innych substancji psychoaktywnych. Zgodnie ze stanowiskiem Światowej Organizacji Zdrowia wszelkie substancje psychoaktywne niezależnie od tego, czy legalne, czy nielegalne są groźne, patrząc na rzecz z perspektywy zdrowia publicznego.

Współwystępowaniu używania różnych substancji legalnych i nielegalnych towarzyszy interakcja problemów z tym związanych. Nadmierne picie i narkotyki, jeżeli występują jednocześnie, wywołują w sumie więcej poważnych problemów. Często problem nadużywania substancji psychoaktywnych łączy się ze zjawiskiem przemocy czy przestępczości. Może prowadzić do bezrobocia i pogorszenia sytuacji materialnej. Obserwuje się też interakcyjny wpływ innych czynników, np. stylu życia czy warunków życiowych. Osoby, które dotknął już problem alkoholowy lub stały się regularnymi użytkownikami narkotyków, doświadczają poważnych szkód zdrowotnych, podlegają też procesowi społecznej degradacji.

Zapytaliśmy respondentów, jak oceniają swoją wiedzę na temat narkotyków. Opinie respondentów podzieliły się, jednak więcej osób – 76% ocenia swoją wiedzę na temat narkotyków jako wystarczającą. Pozostałe 24% uważa, że jest ona niewielka.

Jak oceniasz swój poziom wiedzy na temat narkotyków?

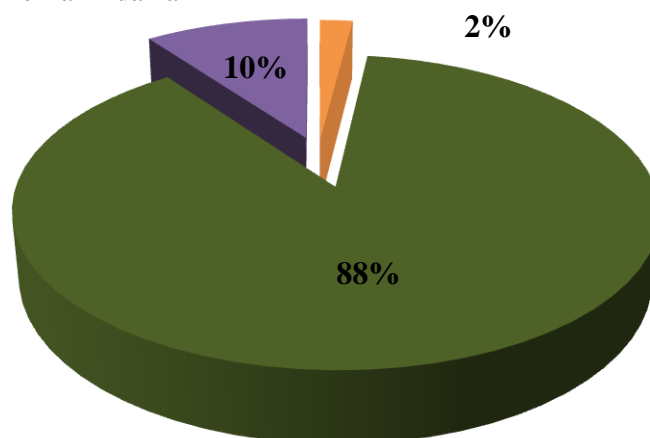

Warto zwrócić uwagę na te dane. Wynika z nich bowiem, że działania profilaktyczne powinny skupiać się nie tylko na młodzieży, ale także na dorosłych. Poprzez działania informacyjne wśród dorosłych, łatwiej ich także angażować we wspólne działania na rzecz młodych ludzi.

Następne pytanie dotyczyło kwestii szkodliwości narkotyków, głównie ich zgubnego wpływu na organizm człowieka.

Czy uważasz, że zażywanie narkotyków:

- jest nieszkodliwe, jeśli zdarza się rzadko
- jest szkodliwe bez względu na częstotliwość zażywania
- nie mam zdania

Przeważająca część respondentów uważa zażywanie narkotyków bez względu na częstotliwość za szkodliwe – 88% wyraziło taką opinię. Nie można więc mówić o przyzwoleniu na używanie narkotyków przez osoby dorosłe, ale trzeba zaznaczyć, że 2% badanych uważa zażywanie narkotyków za nieszkodliwe, jeśli zdarza się rzadko. Te dane zdają się poniekąd zaprzeczać temu, że wiedza mieszkańców na temat szkodliwości narkotyków jest wystarczająca, jak sami deklarują.

W kolejnym pytaniu poruszyliśmy kwestię dostępności narkotyków w środowisku lokalnym i zapytaliśmy o to dorosłych mieszkańców miasta.

Duża część badanych osób – 46% twierdzi, że na terenie miasta narkotyki są powszechne i łatwo je dostać. Narkotyki są trudno dostępne według 4% respondentów. Najwięcej, bo 50% osób nie ma wiedzy na ten temat.

Przemoc

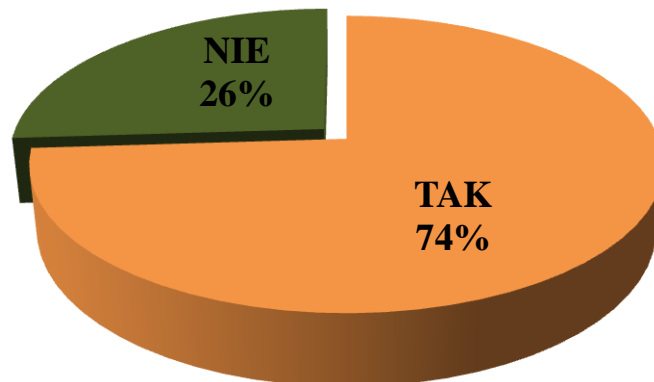
Sam temat przemocy jest tematem bardzo trudnym, tym bardziej przebadanie tego zjawiska. Bardzo często bywa bowiem tak, że ofiary przemocy nie przyznają się do tego. Może być to spowodowane wieloma czynnikami np. racjonalizacją, obwinianiem siebie, usprawiedliwianiem sprawców czy zwyczajnym wstydem. Jednak bezsprzeczny pozostaje fakt, że przemoc tak fizyczna jak i psychiczna jest obecna w społeczeństwie polskim, także w społeczności lokalnej.

Na poziomie społeczności lokalnych występuje kilka celów w zakresie prewencji przeciwko przemocy, takich jak zwiększenie świadomości i wiedzy na temat przemocy, organizowanie lokalnych debat, stymulowanie i programowanie akcji społecznych, określenie przyczyn przemocy w środowisku lokalnym oraz zapewnienie bazy organizacji oraz placówek pomocy i wsparcia dla ofiar. W ramach tej prewencji podejmowane są następujące działania: kampanie edukacyjne, modyfikacje i usprawnienia w środowisku lokalnym i naturalnym, zajęcia dodatkowe dla młodzieży, szkolenie policji, służby zdrowia i instytucji edukacyjnych, polityka społeczna nastawiona na partnerstwo pomiędzy policją a różnymi grupami społecznymi, specyficzne programy dla organizacji i instytucji mające na celu zmianę środowiska instytucjonalnego oraz skoordynowanie działania społecznego, które aktywizuje wiele sektorów i instytucji jednocześnie w celu poprawienia np. systemu pomocy dla ofiar.

Zbadaliśmy postawę mieszkańców co do stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Stosowanie kar fizycznych względem dzieci jest tematem kontrowersyjnym i dzieli wielu rodziców. Dnia 1 sierpnia 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która przewiduje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.

Również wśród dorosłych mieszkańców Gminy Krzyż Wielkopolski głosy dotyczące stosowania kar fizycznych podzieliły się, jednak większość badanych (74%) uważa, że ich stosowanie powinno być zakazane prawem, natomiast 26% jest przeciwnego zdania.

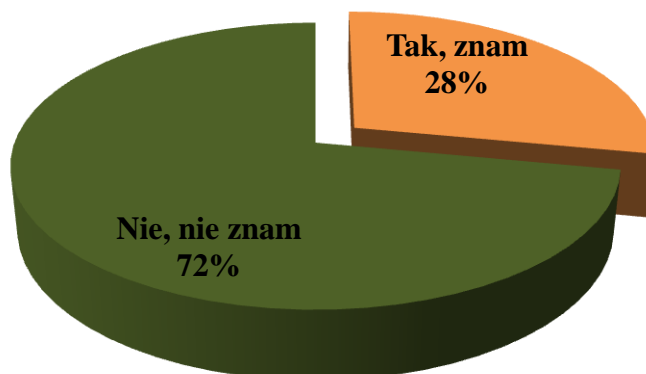
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem?

Co do stwierdzenia o tym, czy kary fizyczne w stosunku do dzieci są dobrą metodą wychowawczą, 7 dorosłych mieszkańców odpowiedziało, że tak, natomiast większość nie uważa kar fizycznych za dobrą metodę wychowawczą – taką opinię wyraziło 143 osoby.

Respondenci zapytani zostali także o to, czy znają w swoim otoczeniu osoby, które doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony najbliższych.

Czy znasz osoby z Twojego otoczenia, które doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony swoich najbliższych?

Pośród badanych niemal 1/3, bo 28% zna osoby krzywdzone przez najbliższych. Jest to bardzo duża część badanych, zwłaszcza biorąc pod uwagę iż często ofiary przemocy ukrywają ten fakt przed innymi. 72% osób deklaruje, że nie zna w swoim otoczeniu ofiar przemocy, ale tak jak już zostało powiedziane procent ten może w rzeczywistości być znaczenie mniejszy.

W ostatnim pytaniu respondenci mieli odnieść się do kwestii tego, czy przemoc w rodzinie jest prywatną sprawą i inni nie powinni się wtrącać.

Tutaj respondenci wykazali się zdecydowaną zgodnością, godną zresztą podkreślenia. Niemal cała grupa respondentów (96%) uważa, że przemoc nie jest prywatną sprawą i należy w jej przypadku interweniować. Warto zatem wykorzystać tę postawę i przekazać mieszkańcom informacje na temat możliwości pomocy osobom pokrzywdzonym, aby mogli adekwatnie reagować na przemoc. Jednocześnie warto też zwrócić uwagę na pozostałe 4%, które traktuje przemoc w rodzinie jako sprawę prywatną. Warto poinformować społeczność lokalną o zmianach w ustawodawstwie np. o karaniu osób, które nie zgłoszą przemocy wobec dziecka będąc jej świadkiem.

V. Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Kwestionariusz ankiety, składający się z 16 pytań, miał na celu analizę postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol,
- kontroli sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych.

Ankieta została przeprowadzona w 10 punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Krzyż Wielkopolski. W 7 przypadkach ankietę wypełniali pracownicy punktów, natomiast w 3 przypadkach byli to właściciele.

Większość respondentów, którzy wzięli udział w badaniu stanowiły kobiety – 80%, natomiast mężczyźni stanowili 20%. We wszystkich punktach sprzedawany jest alkohol, a w 8 punktach także wyroby tytoniowe.

Postawy sprzedawców wobec alkoholu

Pierwsze zagadnienie dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest (Pana/Pani zdaniem) bardziej groźny od tego w piwie.

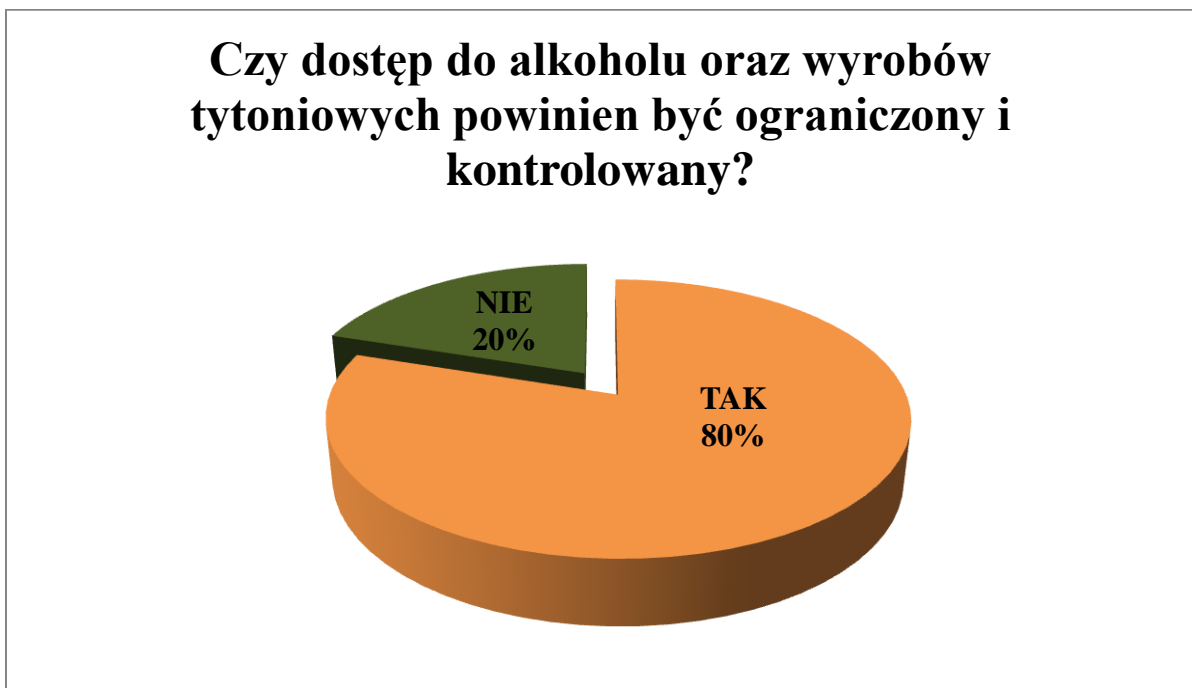

Opinie respondentów podzieliły się pomiędzy wszystkie trzy odpowiedzi, jednak najczęściej, bo ponad połowa badanych (60%) jest zdania, że alkohol zawarty w piwie nie jest mniej groźny. Spora część, bo 30% respondentów uważa alkohol zawarty w piwie za mniej

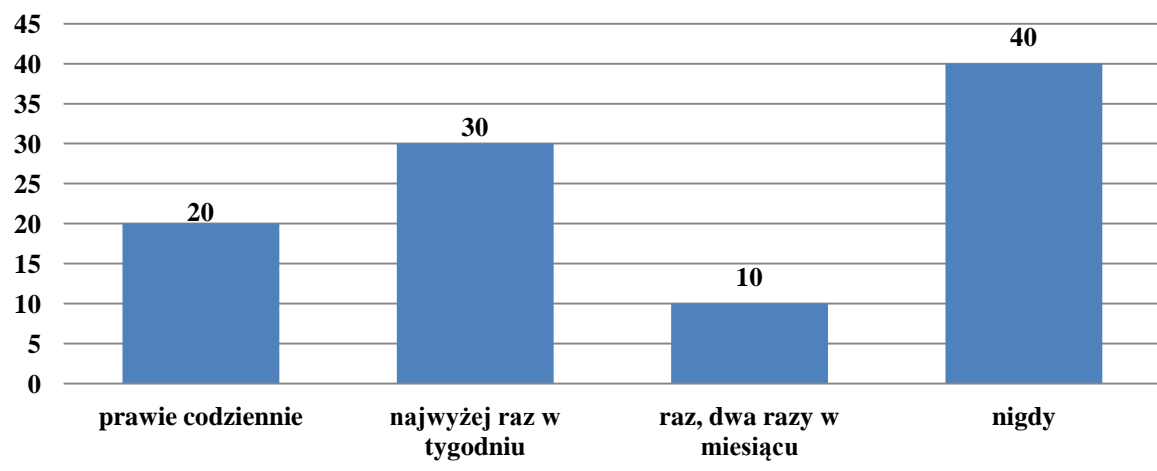
groźny dla zdrowia niż ten w napojach wysokoprocentowych. Zdania na ten temat nie ma 10% badanych. Tutaj więc pojawia się pole do działań informacyjnych. W tym miejscu podkreślić należy, że alkohol zawarty w różnych trunkach, jest taki sam, różni się jedynie jego stężenie, natomiast jest on tak samo szkodliwy i groźny dla zdrowia.

Kolejne pytanie dotyczyło kontroli dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych. Na pytanie o to, czy dostęp do tych produktów powinien być ograniczony i kontrolowany, większość respondentów odpowiedziała twierdząco – 80%, jednak dość duża część - 20% uważa, że produkty te mogą być sprzedawane bez kontroli.

Zapytaliśmy także o spożywanie alkoholu w obrębie punktu, w którym respondenci pracują. Największa część respondentów deklaruje, że spożywanie alkoholu w obrębie punktu w ogóle nie ma miejsca – takiej odpowiedzi udzieliło 40% badanych. O cotygodniowych sytuacjach tego rodzaju mówi 30% badanych, natomiast według 20% respondentów do picia alkoholu w obrębie ich sklepu dochodzi codziennie.

Czy często zdarza się spożywanie alkoholu w obrębie Twojego punktu?

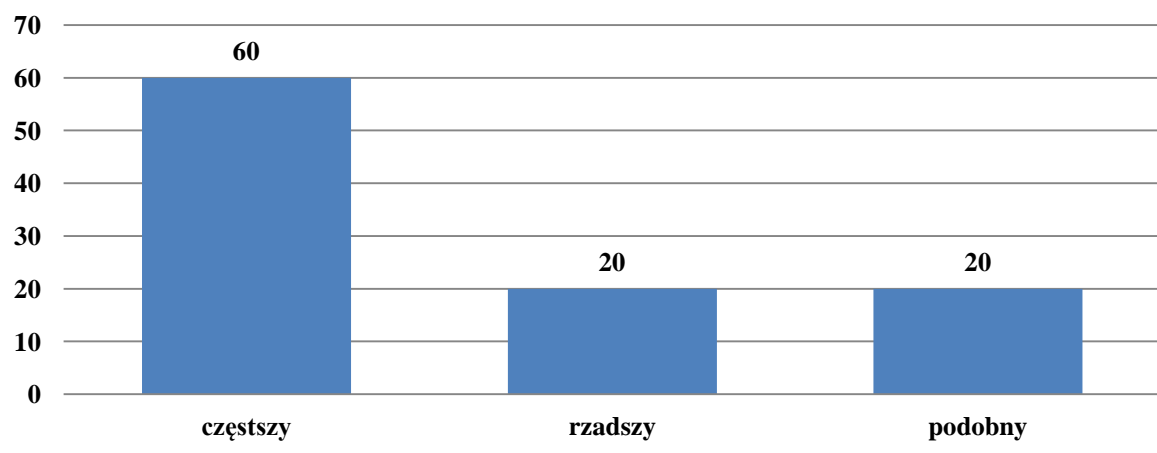

W badaniu interesowało nas również zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol.

Zapytaliśmy więc, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. Pośród badanych 5 osób nie widzi żadnego zagrożenia ze strony osób pijących, także 5 badanych twierdzi, iż osoby pijące stanowią zagrożenie.

Kolejne pytanie dotyczyło widoku osób pijących w miejscach publicznych, czy według ankietowanych zmienił się on w przeciągu ostatnich 10 lat. Pośród badanych najwięcej, bo 60% uważa widok osób pijących alkohol za częstszy, natomiast po 20% uważa widok pijących za rzadszy lub też podobny.

Czy według Ciebie widok osób pijących w miejscach publicznych w ciągu ostatnich 10 lat jest: ...

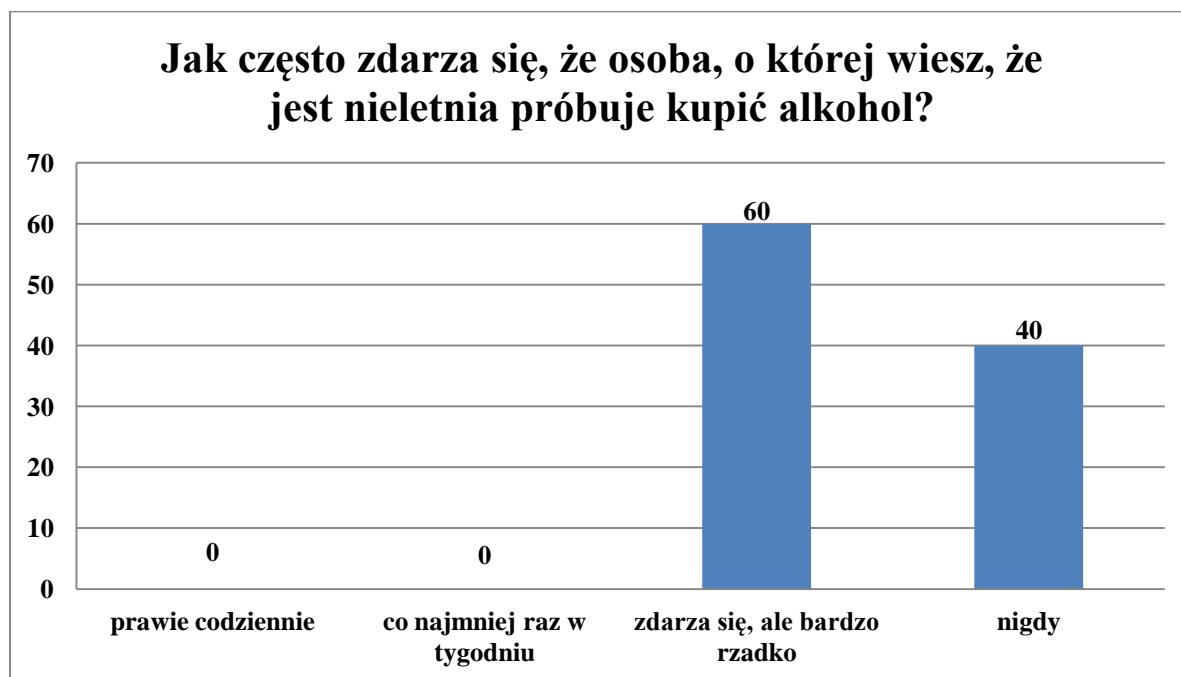

Z piciem alkoholu często wiążą się incydenty kłótni czy bójek, które mogą się również zdarzać w obrębie punktów sprzedaży alkoholu, dlatego także o to zapytaliśmy respondentów. **Dwie osoby przyznały, że w ostatnim miesiącu takie sytuacje miały miejsce. Także dwie osoby spośród respondentów zapytanych o to czy zdarzyło im się wezwać Policję/Straż Miejską w sprawie spożywania alkoholu przez klientów w obrębie punktu, udzieliły twierdzących odpowiedzi.** Potwierdza to niejako fakt, że osoby pijące mogą stwarzać zagrożenie dla mieszkańców.

Kolejny obszar badawczy dotyczył sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim. Na początek warto odnieść się do ogólnopolskich tendencji, które zostały ujęte w raporcie „Młodzież 2013” sporządzonym przez CBOS we współpracy z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Według tegoż raportu rokrocznie wzrasta spożycie wina oraz wódki przez młodzież, przy czym nieznacznie spada spożycie piwa. Jeśli chodzi natomiast o palenie tytoniu, od kilku lat utrzymuje się ono na podobnym poziomie.

Na początek chcieliśmy zbadać powszechność prób zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Zapytaliśmy więc sprzedawców, jak często zdarza się, że młody człowiek próbuje kupić alkohol.

Wśród respondentów 40% twierdzi, że sytuacje, kiedy osoba nieletnia próbuje kupić alkohol nie zdarzają się nigdy, natomiast 60% respondentów deklaruje, że takie sytuacje mają miejsce ale bardzo rzadko.

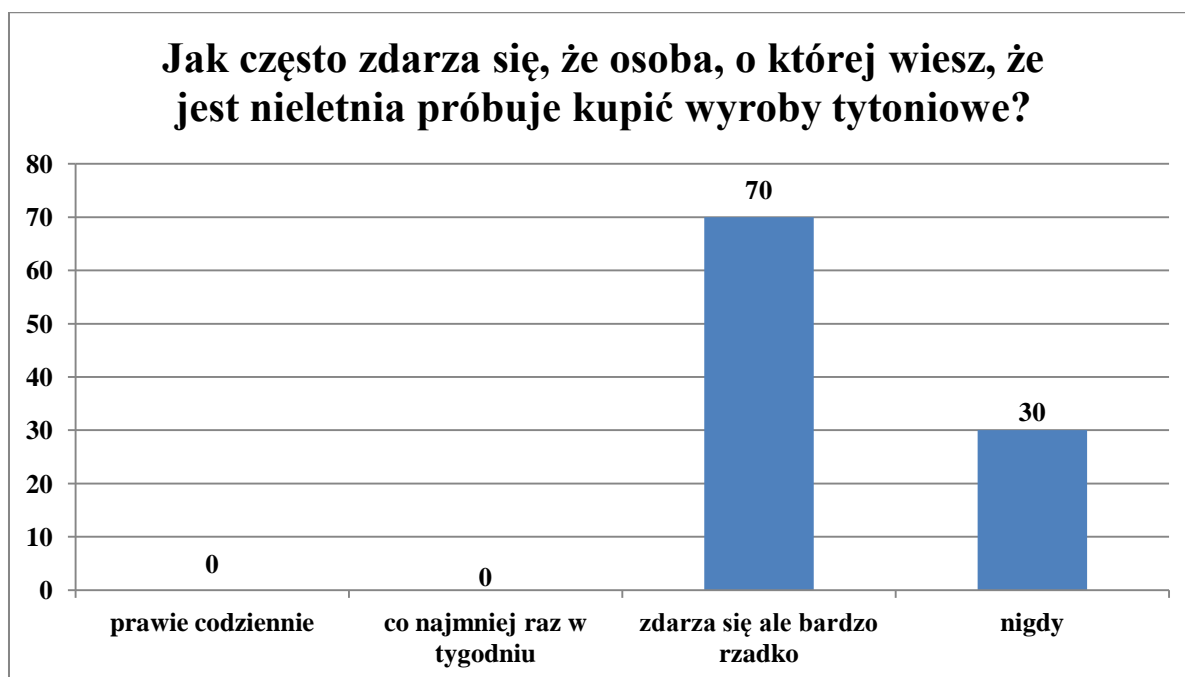
Pośród badanych, dwie osoby przyznały, że wiedzą o przypadkach, gdzie alkohol został sprzedany osobie nieletniej.

Zapytaliśmy także sprzedawców o to czy oni sami kontrolują sprzedaż alkoholu osobom nieletnim.

Wszyscy respondenci deklarują, że zawsze sprawdzają dowód tożsamości młodym ludziom, którzy próbują kupić alkohol lub papierosy. Wszyscy także zgodnie twierdzą, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej.

Mając na uwadze ogólnopolską skalę zjawiska, wydaje się być prawdopodobnym, że odpowiedzi na powyższe pytania, niekoniecznie odzwierciedlają stan faktyczny. Podanie nieprawdziwej odpowiedzi może być podyktowane strachem przed konsekwencjami nie tylko ze strony pracodawcy ale przede wszystkim skutkami prawnymi łamania obowiązującego prawa – zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.

Zapytaliśmy również badanych jak często zdarzają się incydenty związane z próbą zakupu wyrobów tytoniowych przez osoby niepełnoletnie. Odpowiedzi badanych były zróżnicowane. Wyniki badań przedstawia wykres poniżej.

O tym, że sytuacje próby zakupu wyrobów tytoniowych przez nieletnich zdarzają się, ale bardzo rzadko mówi 70% respondentów, podczas gdy 30% twierdzi, że takie sytuacje nie mają miejsca.

Na pytanie czy znane są badanym przypadki sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom nieletnim, jeden z respondentów wie o takich sytuacjach.

Jeśli chodzi o to, czy samym badanym zdarzyło się sprzedać wyroby tytoniowe osobom niepełnoletnim – **nikt z respondentów nie sprzedał wyrobów tytoniowych osobie nieletniej.** Warto odwołać się w tym miejscu do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdzie wyraźnie podkreślono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletniości nabywcy, **sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy.** Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, grozi grzywną i utratą zezwolenia na sprzedaż.

Zapytaliśmy także o to, jak według sprzedawców funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych w przestrzeni lokalnej.

Część badanych uważa, że kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych na terenie miasta działa dobrze (40%) lub bardzo dobrze (30%). Kontrolę sprzedaży jako „średnią” ocenia 10% badanych. Kontrolę na terenie miasta jako działającą słabo ocenia 20% badanych sprzedawców.

Na zakończenie zapytaliśmy respondentów czy wiedzą, jakie działania służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych podejmują lokalne władze. Odpowiedzi w tym przypadku podzieliły się – 70% zna działania miasta, natomiast 30% nie ma informacji na ten temat.

VI. WNIOSKI I REKOMENDACJE

W podsumowaniu badań przeprowadzonych na terenie Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski można wyróżnić kilka głównych problemów, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające szczególnej uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Analizując otrzymane wyniki badań, przeprowadzone wśród młodych mieszkańców miasta można wnioskować, że najważniejszy zdaje się być problem picia alkoholu – 33% uczniów szkoły podstawowej i aż 89 licealistów deklaruje, że inicjację alkoholową ma już za sobą. Co się z tym zapewne wiąże, duża część badanej młodzieży (49% uczniów szkoły podstawowej, 30% uczniów szkoły ponadpodstawowej) jest zdania, że picie piwa jest mniej groźne niż napojów wysokoprocentowych. Dodatkowo zarówno wśród uczniów szkoły podstawowej jak i starszej młodzieży są osoby deklarujące picie bieżące, a także przyznające się do incydentów upijania się. Jest to alarmujący sygnał dla władz lokalnych, który powinien skutkować podjęciem działań z zakresu profilaktyki wśród młodzieży.
2. Szczególną uwagę trzeba też zwrócić na fakt, iż część młodych respondentów deklaruje, że po raz pierwszy alkohol pili z rodzicami – takiej odpowiedzi udzieliło 34% uczniów szkoły podstawowej i 14% starszej młodzieży (uczniowie, którzy wcześniej deklarowali inicjację alkoholową). Można zatem mówić o pewnym przyzwoleniu dorosłych na picie wśród młodzieży. Dlatego ważne zdaje się być skierowanie działań edukacyjnych także w stronę dorosłych mieszkańców miasta, ponieważ żadne działania profilaktyczne nie przyniosą zamierzonych rezultatów, jeśli podstawowa instytucja profilaktyczna jaką są rodzice będzie dawała przyzwolenie na zachowania ryzykowne wśród młodych ludzi.
3. Z kolei licealiści po raz pierwszy sięgają po alkohol zazwyczaj w towarzystwie rówieśników - 60% udzieliło takiej odpowiedzi. Istotne są również powody sięgania po alkohol przez młodzież, ponieważ największa część respondentów jako powód podaje chęć dopasowania się do kolegów – 62% uczniów szkoły podstawowej i 61% starszych uczniów jest takiego zdania, dlatego ważne, aby w działaniach profilaktycznych uwzględnić także nabywanie umiejętności psychospołecznych, jak np. asertywność, radzenie sobie z presją grupy. Alkohol jest także przez młodych ludzi traktowany jako sposób na dobrą zabawę 42% uczniów szkoły podstawowej i

76% uczniów szkoły ponadpodstawowej wyraziło taką opinię), dlatego ważne jest by wyczulić rodziców i innych dorosłych na to w jaki sposób młodzież spędza czas wolny.

4. Problem wśród młodych mieszkańców gminy, szczególnie wśród starszej młodzieży stanowią także inne substancje psychoaktywne. Do palenia papierosów przyznaje się 23% uczniów szkoły podstawowej i 57% starszych uczniów. Co jeszcze bardziej niepokojące, w starszej grupie respondentów 22% przyznało, że miało kontakt z narkotykami, podobnie jak 4% uczniów szkoły podstawowej. Dodatkowo młodzi ludzie przyznają, że znają w swoim otoczeniu osoby, które „biorą” narkotyki i to zarówno uczniowie szkoły podstawowej, jak i starsi uczniowie udzielali takich odpowiedzi. Nasuwa się zatem potrzeba informowania ich o niebezpieczeństwach jakie wiążą się z choćby jednorazowym zażywaniem narkotyków (zwłaszcza jeśli mowa o nadal „popularnych” wśród młodzieży dopalaczach), pić alkoholu czy paleniem papierosów.
5. Potrzebę edukacji potęguje fakt, że część osób dorosłych pytana o poziom własnej wiedzy na temat narkotyków ocenia ją jako wystarczającą (76% respondentów udzieliło takiej odpowiedzi), jednocześnie twierdząc, że używanie narkotyków nie jest niebezpieczne jeśli zdarza się rzadko – tak twierdzi 4% badanych. Może to sugerować, że działania profilaktyczne muszą mieć bardziej kompleksowy charakter i obejmować wszystkie grupy mieszkańców miasta, zwłaszcza rodziców. Bardzo ważne, by zachęcać rodziców do rozmów na temat uzależnień z młodzieżą. Tym bardziej, że młodzież oceniając swój poziom wiedzy, stwierdziła w większości, że jest ona niewystarczająca – 63% uczniów szkoły podstawowej i 60% uczniów szkoły ponadpodstawowej.
6. Godna podkreślenia jest postawa dorosłych mieszkańców miasta wobec zachowań przemocowych. Mieszkańcy dość zgodnie zadeklarowali, że stosowanie kar fizycznych nie jest dobrą metodą wychowawczą – 74% respondentów jest tego zdania. Ważne, by wzmacniać taką postawę, a jednocześnie nadal nie ustawać w trudzie edukowania mieszkańców miasta. Tym bardziej, że napytanie czy znają w swoim otoczeniu osobę doznającą przemocy ze strony najbliższych, 28% udzieliło twierdzącej odpowiedzi. To ważny sygnał dla osób zajmujących się na terenie miasta profilaktyką, by informować mieszkańców o nowelizacjach prawnych odnośnie przemocy, sposobach reagowania i możliwościach pomocy pokrzywdzonym.

7. Dorosli mieszkańcy Gminy Krzyż Wielkopolski jako jedne z najważniejszych problemów w środowisku lokalnym wskazali alkoholizm, narkotyki/dopalacze oraz picie alkoholu przez młodzież. Warto zwrócić na to uwagę lokalnych władz. Mieszkańcy oczekują działań mających na celu ograniczenie problemów alkoholowych (66% wyraziło taką opinię), a jednocześnie 74% dorosłych mieszkańców nie wie jakie działania podejmują lokalne władze, by wyeliminować ten problem.
8. Istotne jest także zwrócenie uwagi na sprzedaż alkoholu na terenie gminy oraz zaostrzenie kontroli sprzedaży. Sami sprzedawcy twierdzą, że sprawdzają dokument tożsamości, chociaż są osoby, które wiedzą o przypadkach sprzedaży alkoholu osobie nieletniej. Natomiast 5% uczniów szkoły podstawowej i połowa starszej młodzieży deklaruje, że samodzielnie kupiło alkohol. Dodatkowo sprzedawcy przyznają, że dochodzi do sytuacji picia alkoholu w obrębie ich punktów. Należy niezwłocznie podjąć kroki ograniczenia wymienionych sytuacji, zwłaszcza, że są one niezgodne z obowiązującymi przepisami. W tym miejscu należy także dodać opinię dorosłych gminy miasta, którzy są zdania, że w ich najbliższej okolicy na przestrzeni ostatnich 10 lat można zaobserwować wzrost picia alkoholu.

Podsumowując, w prowadzeniu działań profilaktycznych na terenie Miasta i Gminy Krzyż Wielkopolski tak samo istotne wydają się być strategie oparte na przekazywaniu rzetelnej, adekwatnej do odbiorców wiedzy, a także te, oparte na rozwoju umiejętności psychospołecznych jak np. asertywność, poczucie własnej wartości. Nie należy zapominać, że tymi odbiorcami nie mogą być tylko dzieci i młodzież, ale także istnieje silna potrzeba zaangażowania rodziców, nauczycieli, pedagogów. Tylko holistyczne podejście do działań profilaktycznych może przynieść zamierzone efekty. Nie zapominajmy także o kontroli punktów sprzedaży oraz przekazywaniu wiedzy osobom, które dysponują alkoholem na terenie gminy. Bardzo ważne by znały one i przestrzegały obowiązujących przepisów.